

Racisme, køn og kultur
SMS og protestkultur
Katastrofer og kapitalisme
Krig i Colombia, Somalia og Palæstina

04 Mobilen: Den nye molotov

Hvordan mobilteknologi og kæde-sms'er påvirker global protestkultur

08 Det evige offer og den barmhjertige frelser

En feministisk retorik bliver brugt til at retfærdiggøre racistiske dagsordener

14 Svære tider for det latinamerikanske forår

Colombias bombardementer ind i Ecuador truer optimismen på kontinentet

18 Forbrydermagt, guerillakrig og hule fredstilbud

Det krigshærgede Somalia bombet ud i økonomisk og humanitær katastrofe

20 Kapitalens vold

Michael Hardt anmelder Naomi Kleins nye bog

26 Kolonisering forklædt som handelsaftaler

EU's nye handelsaftaler kan i praksis betyde en rekolonisering af Afrika

30 En frihedskæmper er død

Den palæstinensiske leder George Habash er død

32 Moralsk imperialisme og Stan Goffs manglende logik

Stan Goff misforstår zapatisternes projekt

34 Den store befrier Gandhi?

Ifølge Farooq Sulehria var Gandhi en realpolitisk hykler

36 En smag af oliven og frihed

Olivenolie er blevet en livsvigtig indtægtskilde for mange palæstinensere

Gaia udgives fire gange årligt af Internationalt Forum (IF). IF er en ungdomsorganisation, der siden 1970 har været aktiv i oplysningsarbejde om fortrinsvis den 3. Verden, indsamlingsarbejde til folkelige organisationer og frihedsbevægelser, protestkampagner mod krænkelse af menneskerettigheder samt udsending af unge til arbejde i folkelige organisationer i den 3. Verden. Geografisk er arbejdet koncentreret om Latinamerika, Mellem-østen, Sydøstasien, EU og Baskerlandet.

Redaktion: Anna Storr-Hansen, Jonas Waaben, Lasse Wamsler, Anne Rehder, Søren Henriksen, Lars Gaardsøe og Tobias Frost.

Artiklernes indhold udtrykker ikke nødvendigvis redaktionens holdning.

Oplag: 1200

Tryk: Eks-Skolens Trykkeri ApS.

ISSN: 0908-2492

Internationalt Forum
Griffenfeldsgade 41
2200 København N
Tlf: 35 37 18 89 (kl. 13-17)

Giro: 412-0361
e-mail: info@internationalforum.dk
www.internationalforum.dk

Medlemsskab inkl. Gaia-abonnement: 100 kr.
Særsilt Abonnement: 200 kr pr. år

DU BLIVER (IKKE) HVAD DU SPISER

De parlamentariske partiers seneste tids tovtrækkeri om offentlighedens gunst har afsløret to væsentlige tendenser i dansk politik.

For det første har SF forsøgt at charme sig tættere på en fremtidig regeringsdannelse og i samme ombæring overhalet et vingeskudt Socialdemokrati i meningsmålingerne. Denne tendens viste sig senest i kølvandet på februar måneds spredte uroligheder, hvor SF's udsigtsløse forsøg på at eftersnakke den politisk ukorrekte korrekthed og sidde med ved det rigtige bord for alvor blev lanceret.

Men det interessante ved SF's seneste udmeldinger er dog ikke det politiske indhold i deres såkaldte 'akutplan mod nye uroligheder', som er gentagelser af partiets gamle slogans. Det bliver heller ikke ved med at være interessant at høre, hvilket forråd af nye bandeord, Villy Søvndal har tænkt sig affyre imod Hizb-ut-Tahrir, som er den mest intetsigende skydeskive at rette sit signalpolitiske skyts imod. Frem for alt er det interessante ved SF's nye dagsorden, hvordan det er et bekvemt forsøg på at eliminere venstrefløjen som sådan. Strategien er at stigmatisere og udgrænse venstreorienteret argumentation som utopisk vrøvl, hengemt i en antikvarisk krog af virkeligheden. Hver gang der bliver sagt respekt og rummelighed, så kald det handlingsforskrækket lal. Hver gang noget forklares med ulighed og racisme, så fortæl om kulturelle forskelle og somaliere, der aldrig har hørt om kvindefrigørelse. I virkeligheden handler det om magten til at definere, hvem der er de dumme, farlige og seksuelt amoralske snyltre og hvem, der i modsætning her til forbliver civilisationens repræsentanter. Højrefløjen har nu trygt afleveret en del af denne magt til det pinligt opportunistiske SF, hvilket har fået en gigantisk plads på venstre flanken til at stå åben.

Det andet væsentlige træk ved den politiske udvikling er også blevet tydeligst illustreret af Villy Søvndal. Midt i den ophevede debat, som partiformanden selv startede med sin patetiske rejseopfordring til yderliggående islamister, blev han i Politiken den 6. marts adspurgt om, hvordan han selv oplevede mødet med 'det fremmede'. "Jeg nyder at kunne gå ned i en grøntforretning på Vesterbro, jeg nyder at kunne spise indisk

mad", svarede Villy Søvndal med vanlig varme. På trods af citatets umiddelbare uskyld dækker det dog over en særlig forestilling om sameksistens mellem 'danskere og fremmede', der er blevet toneangivende de seneste par år. Det er nemlig i høj grad ikke tilfældigt, at Villy fremhæver maden som det ypperste, samlende integrationssymbol. Det samme gør Ny Alliance, der på deres hjemmeside illustrerer temaet 'nye tanker om integration og udlændinge' med et dansk flag stikkende op af en falafel. Dels illustrerer maden det fordøjelige, det konflikt- og gnidningsløse mellemkulturelle pift i tilværelsen, dels er hele talen om mad en måde at oversætte kulturel sameksistens til kommercielt forbrug af kulturelle forskelle. Omvendt fortalt udtrykker Villy Søvndals madfortælling altså både en vilje til bekvemt at ville forbigå de problemer og konflikter, der knytter sig til et etnisk delt samfund og arbejdsmarked, og samtidig en interesse i at reducere gensidig respekt og antiracisme til et romantiseret forbrug af varer fra fjerntliggende, eksotiske lande. Det er en markedstænkning forklædt i multikulturelle gevandter og imødekomende attitude.

Disse udtalelser er sjovt nok faldet mens udvisningsretorik, forældresanktioner, 'mandsopdækning' af unge kombineret med øgede politibeføjelser til urobekæmpelse har tegnet det generelle billede.

Her er det underforstået at nogle er mere velkomne i DK end andre - særligt hvis de bærer en autentisk kultur med sig, der nemt kan rettes ind og omsættes i kroner og øre. I denne situation har Villy Søvndal på eksemplarisk vis udtrykt, hvordan den glade multikulturalisme med plads til både falafel og frikadelle kan fungere som forgyldt gangbro mellem markedsideologi og sikkerhedsstat.

Hvorvidt venstrefløjen ryger med ned i denne Søvndal, hvor den indre svinehund render rundt og bjæffer om fordanskede falafler og urobekæmpelse, vil være op til venstrefløjens evne til at udnytte det rum for nye alliancer, som SF's exit har efterladt. Her bliver nytænkning af antiracismen i en kulturchauvinistisk tid af afgørende betydning.

**MOBILEN:
DEN NYE MOLOTOV?**

Fra Manila over Caracas til København er mobiltelefonen blevet udråbt som den nye molotov-cocktail i hænderne på aktivister og ballademagere. Unge elsker mobiler, og eliterne frygter dem. GAIA ser nærmere på, hvordan mobilteknologi og kæde-sms'er påvirker global protestkultur.

Af Ulrik S. Kohl og Nikolaj Villumsen *

Italiens premierminister Silvio Berlusconi havde næppe set det komme, da han i 2004 fik sit kontor til at sende en sms til mindst 30 millioner borgere i landet: "Husk at stemme til Europa-Parlamentsvalget. Ciao fra Silvio Berlusconi". Men den kække masse-sms startede et lavineskred af kæde-sms'er fra vælger til vælger om ikke at sætte kryds ved Berlusconis parti. Den magtfulde mediemogul var blevet overtruffet af gadens stemme i form af mobiltelefoner og navnløse aktivister med hurtige tommelfingre.

En hovedpine for de magtfulde

Også i Spanien og Venezuela har kæde-sms'er været med til, i kritiske øjeblikke, at afsløre officielle "sandheder" som løgnehistorier. I Spanien beskyldte regeringsvenlige medier i timerne før et valg den baskiske gruppe ETA for et attentat, hvilket styrkede den siddende konservative regerings chance for at blive genvalgt.

I Venezuela var det kupmagere fra militæret, der over tv og radio spredte en historie om at den demokratiske valgte præsident Chávez var gået af frivilligt. I begge lande spredte kæde-sms'er sig som en steppebrand og satte gang i store folkelige mobiliseringer, der var med til at få de spanske konservative til at tabe valget og de venezuelanske kupmagere til at opgive ævred. For sandheden var, at ETA ikke var ansvarlige for attentatet og at Chávez var blevet kidnappet af kupmagerne.

I Danmark fik Ungdomshusbevægelsens brug af mobiltelefoner i fristeds-kampene i 2007 Politiken og Nyhedsavisen til at til at skrive om kæde-sms'er under overskrifter som: "Vold og hærværk

i København: Gadekampe styres via sms" og "Aktivisternes hemmelige våben".

Det danske politi blev også opskræmt, og forsøgte på forskellig vis at få kontrol over det nye fænomen. En 16-årig dreng fra Ringsted blev anholdt, fordi han havde videresendt en besked om at gå på gaden i sympati med Ungdomshuset. "Vi vil ikke se passivt til, at de her kæder kører", udtalte den lokale vicepolitiinspektør og advarede om at kæde-sms'er med opfordringer til "gadekrig", kan koste op til tre år bag tremmer.

"Smarte banditter"

Da den amerikanske forfatter Howard Rheingold for seks år siden udgav bogen "Smart Mobs", blev den hurtigt lidt af en bibel for teknologi-begejstrede optimister. Rheingold hævdede, at: "... mindst én regering er blevet væltet, delvist på grund af den måde folk brugte sms'er på. Unges kurmageri, politisk aktivisme og virksomheders management-stil har muteret i uventede retninger."

Rheingold spåede, at kombinationen af brugerstyrede web-medier og billig mobilteknologi vil sætte skub i en hidtil uset demokratisk revolution nedefra. Kæde-sms'er hører til blandt de mest primitive af de nye medier. Men samtidigt er de – set fra et progressivt synspunkt – et af de mest interessante, fordi mobiltelefoner i modsætning til netadgang er langt mere udbredt på tværs af skel mellem rige og fattige mennesker – og lande.

Nogle fattige lande i syd er paradoksalt nok brugermæssigt og kulturelt længere fremme i den mobilteknologiske udvikling end fx USA. Årsagen kan være, at de traditionelle fastnet-forbindelser aldrig har været ordentligt udbygget, og at nye

teleselskaber vil skabe et kundegrundlag ved at dumpe prisen på at sende sms.

Mobil-opstanden i Manila

Den filippinske præsident Joseph Estrada fik i 2001 den tvivlsomme ære at gå over i historien som det første statsoverhoved, der blev væltet af sms-protester. Det asiatiske ørige var sammen med de skandinaviske lande blandt de allerførste, der tog sms-kulturen til sig, og mange kædebeskeder var fra begyndelsen præget af politiske budskaber. En korruptions-skandale fik kæde-sms'er til at brede sig i enorme mængder, og hundredetusinder gik på gaden for at styrte Estrada.

Historikeren Vicente Rafael har beskrevet, hvordan den filippinske middelklasse blev besjælet af, hvad han kalder for en "telekommunikativ fantasi". Middelklassen troede, at den gennem kæde-sms'er kunne styre underklassens protester til sin egen fordel. Præsidentens fald førte da heller ikke til en mere retfærdig social orden, men alene til et personskifte indenfor eliten.

Det politiske indhold og de sociale brudflader i de filippinske protester var anderledes end i den danske fristeds-kamp. Men der er lighedspunkter i hvordan protesterende filippinere og unge danskere oplevede mobiltelefonens forunderlige kraft. En brusende og berusende følelse af magt var forbundet med bølgen af sms'er, der tikkede ind på mobilen og blev kastet videre til nye dele af den protesterende hob.

Kæde-sms er ikke sms

Kæde-sms'er er ikke "bare" sms'er. Hver dag bliver der sendt 30 millioner sms'er i Danmark, men kun en lille del af dem

er kæde-sms'er. Almindelige sms'er er beskeder fra ven til ven. Kæde-sms er en upersonlig besked, som afsenderen ønsker, at modtageren skal sende videre til en tredje person.

Kædebeskeder bliver ofte afsluttet med vendinger som "spred ordet!", "send videre" eller ganske enkelt: ">>". De sprænger bekendtskabskredsens ramme og inddrager nye personer, der er helt ukendte for tidligere led i kæden. Derfor kan kæde-sms'er knytte folk med en fælles sag sammen, også selvom de aldrig har set hinanden.

Et godt eksempel er da frygten i sensommeren 2004 bredte sig som en løbeild blandt hestevenner i hele Danmark. En mystisk sadist, der forgreb sig seksuelt på heste, var øjensynlig løs. Flere og flere hesteejere stod frem i medierne og fortalte, at de havde fundet deres heste blødende fra kønsdelene, eller at dyrene pludselig var blevet sky overfor fremmede.

Kampen mod "Hesteskænderen"

Politiet stod på bar bund i sagen om "Hesteskænderen". Så hestevennerne tog

selv affære og forenede sig i en fælles front. Ekstra Bladets udsendte reporter kunne berette følgende om stemningen i den nye borgergruppe:

"Op mod 300 oprørte dyrevenner mødtes fredag aften på Nr. Snede Kro for at diskutere de sadistiske hesteskændinger, der lige nu holder Midtjylland i frygtens knugende favntag. Havde folkemødet fundet sted for 100 år siden, ville deltagerne uden tvivl være troppet op kampklare med greb og høtyv. I hvert fald emmede Nr. Snede Kro af frustration og vrede. Mange af mødedeltagerne var mest stemt for at finde hestemishandleren og give ham løn som forskyldt."

Den mystiske Hesteskænder blev aldrig fundet. En særlig efterforskningsenhed fra politiet konkluderede senere, at de fleste mishandlinger enten var forårsaget af hestene selv eller af vilde dyr. Men frygten for den ukendte gerningsmand fik hestevennerne til at slutte sig sammen på en ny måde, nemlig i form af kæde-sms'er.

Så snart en mistænkelig bil blev observeret på vejene nær en hestestald, blev advarsler om bilen sendt videre til andre hestevenner i hele landet. De spredte igen budskabet til deres kontakter. Det var ikke nødvendigt at komme til møder, eller at eje en hest for at være med. Et brændende ønske om at fange Hesteskænderen var - sammen med en mobiltelefon - fuldt tilstrækkeligt adgangskort til den nye gruppe.

Læren fra Jagtvej

Overalt i verden kan en udefrakommende trussel, et fælles mål og indbyrdes solidaritet skabe nyt fællesskab. Mobiltelefoner tilføjer muligheder for kollektivt at overskride begrænsninger i form af tid og rum. Fællesskabet kan rykke hurtigt, og over store afstande. Men er der noget særligt at lære af eksplosionen af kædebeskeder under protesterne, der fulgte ødelæggelsen af det københavnske Ungdomshus sidste år?

Svaret er ja. En interessant erfaring er, at en massiv udveksling af kædebeskeder virker lidt ligesom et kæmpemæssigt og kaotisk stormøde for aktivister. I det løse netværk af folk med tilknytning til Ungdomshuset var der i ugerne efter rydningen i marts dagligt mellem 10 og 40 forskellige kædebeskeder i omløb. Til sammen udgjorde disse beskeder et helt nyt slags medie.

Nogle af beskederne mobiliserede flere end tusind mennesker til med kort varsel at møde op på bestemte steder og tidspunkter for at demonstrere. Telefonskaberne registrerede markante stigninger på op mod 50 procent i antallet af sendte sms'er. Et forsigtigt gæt på omfanget af disse kæde-sms'er er, at titusinder af personer blev berørt af dem, og at de samlet bestod af langt over end en million beskeder.

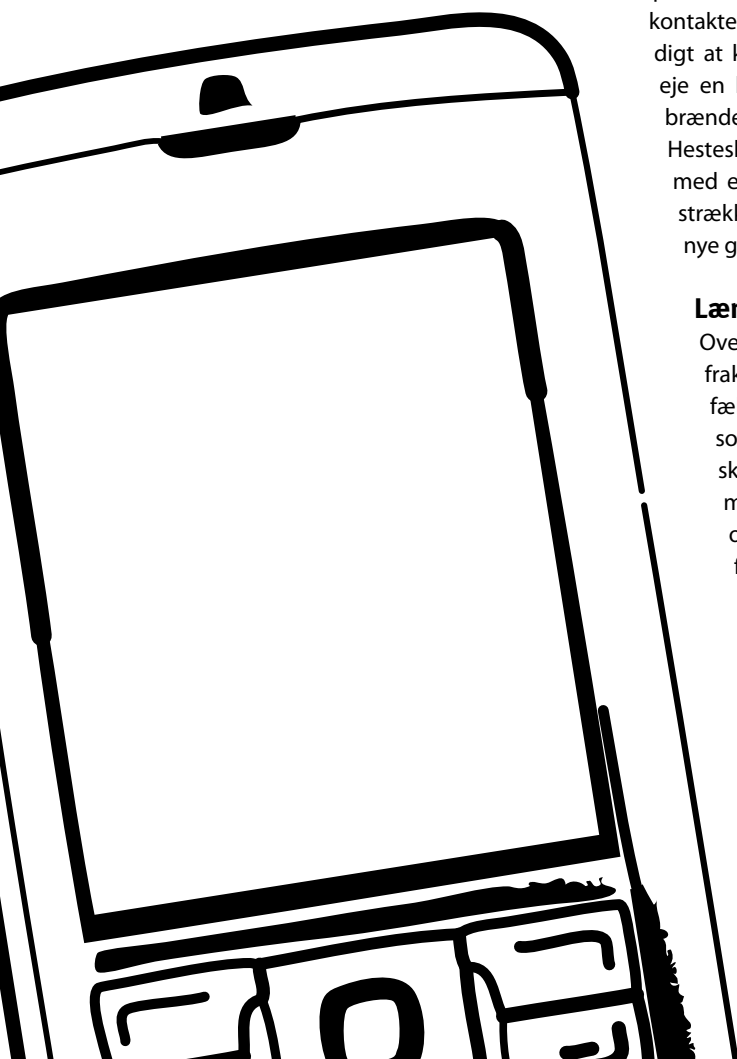
Kædebeskederne var rammen om debat mellem forskellige opfattelser af hvordan kampen skulle føres. En klar opfordring til gadekamp fik bevægelsens kollektive blå stempel ved at blive massivt videresendt, fx: *"Demo kl 22 fra Christianshavns torv. For flere fristeder og bevarelse af de få vi har tilbage. Fuck ensretningen af samfundet! Tryk avler modtryk!! Send videre"*.

Omvendt blev forslag, som mange anså for tåbelige, stemt ned ved ikke at blive sendt videre - eller endog ved at der blev advaret mod forslaget i en ny kædebesked. Det krævede til gengæld et godt overblik over de aktuelle diskussioner i netværket at finde mening i beskeder som: *"Det er en and- don't go there. Der er vagter, police og ti stive punkere"*

Folkeafstemning med tommelfingerne

Kæde-sms'erne var på én gang en opslagstavle, og et debatforum og en folkeafstemning. Det fungerede, fordi folk i bevægelsen var tilstrækkeligt disciplinerede til ikke at fylde hinandens mobiler op med uvedkommende meddelelser.

Men kædebeskederne handlede ikke kun om tid og sted for protester. Følelser fik lov til at flyde frit i bølger, der afslørede, hvor oprevet støtterne af Ungdomshuset var. Fortvivlelsen kunne komme til udtryk på denne måde (bemærk at store bogstaver betyder, at budskabet bliver SKREGET ud):

"FUCK HVOR ER DET MODBYDELIGT – SOCIALDEMOKRATERNE, POLITIET OG FADERHUSET I EN MODBYDELIG TREENIGHED!!! HØJREFLØJEN FRYDER SIG!!! HVOR SKAL DET HELE ENDE???"

Der kunne også være tale om sjofelheder om sektlederen, som var den direkte årsag til husets nedrivning - Ruth Even- sen, og hendes medprædikant, Moses Hansen: *"Ruth hvis det kilder, så det moses diller"*. Kæde-sms'erne blev åbenbart af en del aktivister oplevet som et fortroligt rum, hvor man kan tale til kendte og ukendte kammerater med en vis hudløs- hed.

På en sær måde erstattede glødende mobiltelefoner de hundrede år gamle mursten på Jagtvej som rammen om individuelle og kollektive kontakter. Opfordringer til hårdhændede opgør med nynazister og idéer til hyggelige udflugter for børn og deres forældre cirkulerede side om side.

Og der blev inviteret til uendeligt mange fester – nogle gange med lange opremsninger af hvilken musik,

der var i vente, andre gange mere kort og kontant: *"Græker fest i Bumzen nu. Kom nogen og fuld. Send videre!"*

Tusind tekst-tv-stationer

Først og fremmest var Ungdomshusbe- vægelsens kædebeskeder selvfølgelig et nyt informationsmedie, som aktivister- ne havde hårdt brug for i de dramatiske dage efter rydningen. I de landsdækkende mainstreammedier var det fortrinsvist politiets talspersoner, der udlagde og kommenterede slagets gang.

Det fotokopierede undergrunds-uge- blad Slamm, viste sig at være forældet, allerede inden det udkom. Og virvaret af netmedier med tilknytning til Ungdoms- huset var ikke tilgængelige på gaden. En hurtig, pålidelig og solidarisk informati- onskilde var desperat efterspurgt. Helst én der var tilgængelig on the run på vej fra folkekøkken til piratfest.

Det perfekte nye medie havde form af et netværk, hvor hvert enkelt knude- punkt var sin egen selvstændige tekst- tv-station, og hvor alle udsendelser var underkastet kollektiv kvalitetskontrol. Og

vigtigst af alt lå det alle- rede i lommen.

Et redskab for magt eller modstand?

"Every tool is a we-apon - if you hold it right", synger folkrock-sangerin- den Ani DiFranco. Men de utilfredses og de undertryktes redskaber kan også blive våben i hæn- derne på de magt- fulde. Da de danske myndigheder opda- gede betydningen af aktivisters mobiler, forsøgte de i hvert fald at vende dem mod Ungdomshusbevægelsen selv.

Adskillige kædebe- skeder vidner om aktivi- sters frygt for at blive ofre for deres egne sms'er: *"Slet info beskeder når de er læst. Folk anholdes nu*

på baggrund af SMSer i deres telefon. Send videre". Justitsministeren havde med en kreativ nyfortolkning af loven om brev- hemmelighed givet politiet frie hænder til at tilbageholde mennesker på gaden - uden dommerkendelse - for at læse deres sms'er.

Og fordi en mobiltelefon altid er udstyret med både en mikrofon og en sender, forestiller mange Ungdomshus- aktivister sig, at de potentielt kan aflyttes af politiet hvor som helst – selv når mobi- len ligger uden at blive brugt i en lomme i nærheden. Teknikken med at hacke sig ind i en mistænks mobiltelefon og akti- vere den til aflytningsbrug kaldes "roving bug", og har gennem en årrække været anvendt af FBI.

Det er ikke dokumenteret, at teknik- ken anvendes i Danmark. Men starten af en del virkelig fortrolige samtaler mel- lem aktivister er efterhånden ledsaget af de svage kliklyde, der fremkommer, når negle presses ind i baglågen på en mo- biltelefon for at hive batteri og simkort ud.

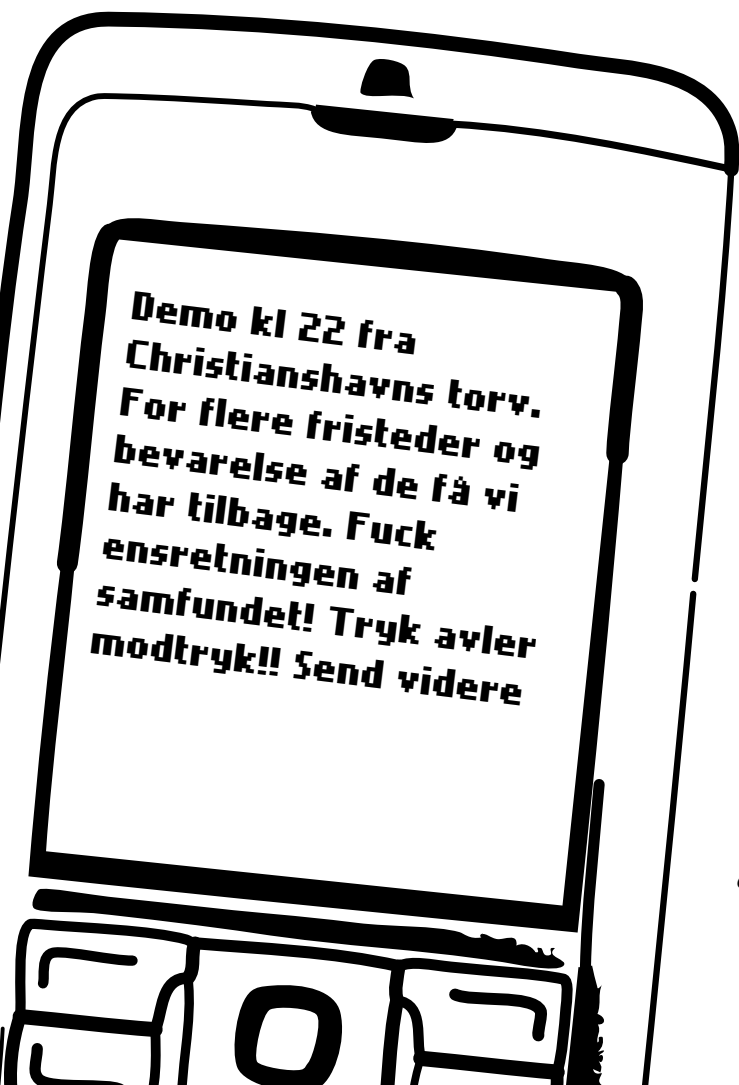
Ny protestkultur under udvikling

Nokia's slogan: "connecting people" rum- mer den ubehagelige skyggeside, at man gennem sin Nokia også kan blive forbun- det til folk, som man slet ikke har lyst til at være i forbindelse med. På den måde er mobiltelefonen både aktivisters ven og en fjende - et redskab til såvel frigø- relse som til undertrykkelse.

Mobiltelefoner har på få år ændret vilkårene for at skabe protestbevægel- ser. Den måde kæde-sms'er har vist sig i stand til at udbrede politiske fællesska- ber har medført en ny protestkultur. I den sammenhæng byder det højt udviklede danske overvågningssamfund - og ikke mindst aktivisters kreativitet og lyst til at eksperimentere - på vigtige erfaringer, der kan komme den globale progressive bevægelse til gode. 🌐

* Ulrik S. Kohl og Nikolaj Villumsen forsker i sms og ungdomskultur for Dansk Folke- mindesamling.

(1) Bumzen er et stort kollektiv med tilknyt- ning til Ungdomshusbevægelsen. Huset var oprindeligt "BZ'at", men er nu legaliseret.

Maleri: Abydos' brud. ugène Delacroix (1798-1863)

DET EVIGE OFFER OG DEN BARMHJERTIGE FRELSE

En feministisk retorik bliver i den danske offentlighed ofte brugt til at retfærdiggøre racistiske dagsordener. Dette har utallige historiske og samtidige paralleller. Men hvad er mulighederne for at tænke udover den aktuelle ideologiske ramme af 'civilisationernes sammenstød'? Er det eneste alternativ til racismen at melde sig under kulturrelativismens faner? Denne artikel ser på faldgruberne i feminisme på globalt plan og om koloniale myter om kulturforskelle.

Af Anna Storr-Hansen

Vi hører historierne igen og igen. Historierne om den ikke-vestlige minoritets-kvinde, der er undertrykt, fordi undertrykkende traditioner er en central del af hendes kultur. Hvis hun går med tørklæde, er det fordi hun ligger under for religiøse påbud. Hun må ikke uddanne sig og risikerer at blive tvunget til ægteskab af sine forældre af kulturelle årsager.

Men er det frugtbart for feminister i Danmark at inkludere etniske minoritetskvinder i deres verdensbillede og kamp gennem disse fortællinger? Er det sådan den feministiske kamp bliver global? Jeg vil påstå det modsatte, og tilføje at det tilmed har flere uheldige konsekvenser for den feministiske kamp på globalt plan.

Den feministisk klingende kritik af

situationen for kvinder fra etniske minoriteter i Danmark har længe domineret den danske offentlighed. De har rødder i imperialistiske myter om folk fra den ikke-vestlige verden, hvor 'kvinden fra en anden kultur' er et passivt og uformående offer, hvorimod manden er aggressiv og farlig.

Den stakkels kvinde, som objekt for europæiske frelserfantasier, har vist sig at være en yderst brugbar figur til at retfærdiggøre alverdens uhyrligheder. Blandt andre har den feministiske lektor fra Cambridge, Priyamvada Gopal, bemærket, at de mest brutale nykoloniale projekter som f.eks. krige i mellemøsten og stramninger af migrationslovgivningerne, og håndhævelsen af disse i hele

Maleri: Et østerlandsk kaffehus.
Charles Bargue (1825-1883)

Europa, begrundes med ønsket om at 'redde de brune kvinder fra de brune mænd'.

Kulturforskelle og frelse af kvinden

Men hvorfor er det egentlig så vigtigt for mange at pointere, at kvinder fra de "andre kulturer" skal reddes fra deres kultur? Her er et tilbageblik på den koloniale historie brugbar. Både for at afdække hvilke forhindringer for bekæmpelse af racisme vi stadig støder på i dag, og for at give feminister mulighed for at forholde sig til feminismens fortid.

Det førnævnte projekt om at 'redde de brune kvinder' peger tilbage til den type argumenter, som kolonimagter ofte har brugt til at legitimere deres mission. Faktisk mener den feministiske litteraturkritiker, Gayatri Spivak, at dette princip var centralt for den koloniale logik. For at forstå dette, må man forstå, hvor vigtig idéen om kulturforskelle var for retfærdiggørelsen af kolonialismen. Mine eksempler tager primært udgangspunkt i Indien, men der kan meget ofte drages paralleller til andre koloniale sammenhænge.

Den indiskfødte feministiske filosof, Uma Narayan, der har beskæftiget sig med at bygge bro mellem såkaldt vestlig og tredje verdens feminisme, beskriver, hvordan forestillingen om kulturforskelle blev brugt som den væsentligste legitimerende faktor under kolonialismen i Indien. Den koloniale ideologi insisterede på, at den indiske og den vestlige kultur var radikalt forskellige, og dette kunne fungere som forudsætning for briternes civiliserende mission. Det koloniserede subjekt blev opfattet som anderledes, underlegent og umodent, og dette blev brugt som en af de gode grunde til at civilisere og modernisere dette subjekt.

De koloniale sammenhænge producerede aktivt forestillingen om essentielle kulturforskelle mellem, i denne forbindelse, vest og øst. Dette betød, at de koloniale fremstillinger af den indiske kultur tog udgangspunkt i, at den var en givet og uforanderlig størrelse defineret én gang for alle. Det koloniserede samfund blev opfattet som et sted uden

historie, et sted der var gennemsyret af uforanderlige religiøse verdensbilleder, og deres traditioner blev set som tidløse elementer af den oprindelige kultur.

Disse koloniale idéer udviklede sig både i en racistisk og en kulturrelativistisk variant. Kulturrelativismen vil jeg vende tilbage til senere.

Kvinden blev tildelt en særlig plads i fortællingerne om 'de andre kulturer'. Hun blev set som et passivt offer for traditioner og kulturelle skikke og blev derfor et objekt for kolonimagtens frelsende projekt.

Kvinder, kønsrelationer og seksualitetsmønstre kom for både kolonisatorer og koloniserede til at symbolisere fastfrosne kulturelle forskelle mellem kolonimagt og koloniserede. Tildækning, omskæring, enkebrændinger (1) og andre fænomener kom i forskellige sammenhænge til at opfattes som uoversættelige udtryk for forskellige kulturer, og koloniale strider kom ofte til at handle om at bevare eller udrydde sådanne skikke.

Kvinden blev ofte set som en symbolsk figur, der skulle værne om de nationale traditioner under opbyggelsen af en selvstændig national identitet i kolonierne. Følgelig var det ikke usædvanligt, at de nationalistiske bevægelser fik et stærkt patriarkalsk islæt, og var blinde overfor kvindeundertrykkelse. På den anden side stod kolonimagten med sit bekvemme syn på kvinden som et passivt offer og de paternalistiske ambitioner om at redde hende. I Indien blev f.eks. skikke som børnebryllup og enkebrændinger brugt som en bekræftelse på at landet ikke var civiliseret.

Historisk fungerede fokuset på de uoverstigelige kulturforskelle til at dække over, at kvinder i alle kulturelle sammenhænge, også hos kolonimagterne, blev regnet som andenrangsborgere. Det var med til at aflede opmærksomheden fra hvilke ubehageligheder den vestlige og den koloniserede kultur – som tilsyneladende var så forskellige – havde til fælles, f.eks. i form af vold mod kvinder.

Der er utallige eksempler på, at vestlige feminister spillede med i dette spil, heriblandt kvindelige britiske stemmeretsforkæmpere. De var med til at fodre

”

Historisk fungerede fokuset på de uoverstigelige kulturforskelle til at dække over, at kvinder i alle kulturelle sammenhænge, også hos kolonimagterne, blev regnet som andenrangsborgere.

Det var med til at aflede opmærksomheden fra hvilke ubehageligheder den vestlige og den koloniserede kultur – som tilsyneladende var så forskellige – havde til fælles, f.eks. i form af vold mod kvinder.

kolonimagterne med argumenter til at bevare deres dominans ved at fremstille kvinder fra 'andre kulturer' som slavebundne af deres kultur. Denne belastede historie har betydet, at farvede og andre postkoloniale feminister har været og til stadighed er nødsaget til både at udfordre den hvide feminisms racefordomme og de antikoniale eller antiracistiske bevægelser kønsblindhed.

Nutidens ideologiske ramme

Eliterne i den vestlige verden har stadig stærkt brug for at retfærdiggøre sin globale dominans og en politik, der kombinerer skabelsen af ulighed med forhindringen af uønsket migration. Her viser arven fra kolonialismens ideologiske overbygning sig stadig at være meget anvendelig. Dette til trods for at vi lever i en verden der bryster sig at have lagt kolonitiden bag sig.

Der er naturligvis masser af væsentlige forskelle mellem fremstillingerne af 'andre kulturer' og det kvindelige objekt for frelse, i f.eks. 1800 tallets koloniale Indien og i det danske samfund i dag. Sociologiprofessoren, Jasmin Zine, beskriver i Information i januar, at diskussionen om kulturforskelle og kvindeundertrykkelse i dag foregår indenfor en ideologisk ramme af islamofobisk revitaliseret orientalisme på den ene side og religiøs muslimsk fundamentalisme på den anden. Samuel Huntingtons teori om civilisationernes sammenstød er et aktuelt eksempel på en videreudvikling af idéerne om kulturforskelle, der er med til at forme vilkårene for debatten om kultur, racisme og kvindefrigørelse.

Den udbredte opfattelse af, at kvinder med oprindelse i ikke-vestlige lande pr. definition er undertrykt af deres kultur, er et udtryk for et manglende opgør med koloniale myter. Disse myter fungerer stadig i dag som en begrundelse for f.eks. at forhindre migration til Danmark og bygge murene rundt om grænseregimet EU endnu højere. F.eks. blev 24-årsreglen fremlagt som et tiltag, der skulle forhindre tvangsægteskaber, og dermed var til kvindernes eget bedste.

Myten om den passive og viljeløse ikke-vestlige – især muslimske – kvinde,

og nødvendigheden af at redde hende fra de tyranniske ikke-vestlige mænd, optræder ofte i den danske offentlighed. Denne figur spiller sammen med, at der ofte ikke skelnes mellem 'de andres' kultur, religion eller traditioner. Begreberne bruges nærmest synonymt, til at beskrive den tidløse og uforanderlige størrelse, der definerer handlerummet for medlemmerne af den kultur, der er anderledes end den dominerende.

I kombination med dette ligestilles den religiøse praksis jævnlige med passiv og ureflekteret lydighed. Dette syn på 'de andre kulturers' religioner er forankret i den koloniale forståelse af østlige religioner som relativt uforanderlige sæt af overbevisninger og praksisser, der deles af alle dens medlemmer. Denne religionsforståelse ser totalt bort fra den sammenhæng, som religiøs praksis indgår i, samt fra de økonomiske interesser og politiske dagsordener, der bidrager til forandringer i de tilsyneladende fastfrosne overbevisninger og praksisser. Disse forståelser af religion, kultur og traditioner er i høj grad medvirkende til at fremstille ikke-vestlige kvinder som ofre. I de statiske kulturer har de ikke noget forandringspotentiale, og de fratages dermed indflydelse på eget liv.

I forsøget på at gøre op med at den kvindebefrielse retorik som gøder jorden for racisme, bliver kulturrelativisme ofte foreslået. Kulturrelativisme bygger på ideen om at acceptere 'de andres' kultur og de praksisser, der er centrale for 'deres' kultur, altså på ideen om kulturforskelle. Denne tilgang har nogle meget store faldgruber, idet det ofte er magtfulde og patriarkalske kræfter, der har mulighed for at definere, hvad de 'centrale kulturelle praksisser' er. De praksisser, som bliver 'vigtige for kulturen' er altså et resultat af kampe mellem politiske og økonomiske interesser om definitionsmagten. Det er f.eks. forklaringen på, at mange, der formodes at være en del af den danske kultur, idet deres forældre er etnisk danske, ikke kan identificere sig med den nationale identitet som Integrationsministeriet tog for givet, da de lavede 'danskhedstesten', som man skal gennemføre for at få dansk statsborgerskab.

Maleri: Almée. Nathaniel Sichel (1843-1907)

”

De praksisser, som bliver 'vigtige for kulturen' er et resultat af kampe mellem politiske og økonomiske interesser om definitionsmagten.

Maleri: Røvernes dronning. Frederick Arthur Bridgman (1847-1928)

Tilmed er det ikke en sjældenhed, at de fænomener, der mærkes som vigtige for 'vores kultur' indebærer kontrol med kvinder; kvinders tøj, familieplanlægning og adgang til uddannelse. Kulturrelativisterne risikerer dermed at levere argumentation til de kræfter, der ønsker at retfærdiggøre kvindeundertrykkelse gennem henvisninger til 'vigtige kulturelle praksisser'.

Selv den mest velmenende kulturrelativistiske tilgang kan altså have nogle uheldige konsekvenser, fordi den tager kultur og traditioners status for givet. Der findes ikke hele kulturer, der skråsikkert går ind for ulighed – kun magtfulde kræfter i dem der gør. De fasttømrede definitioner af kultur er ofte ikke til fordel for feministiske dagsordener, tværtimod. De er ahistoriske og begriber hverken, at kulturer er foranderlige eller, at fremstillingerne af kulturer ofte har politiske motiver. Kultursynet er altså med til at skabe problemer for feminismen på globalt plan, fordi det fratager mennesker muligheden for at forandre deres egen situation.

Selvom jeg argumenterer i mod ideen om kulturforskelle, vil jeg ikke benægte, at der er praksisser, der forekommer i nogle sammenhænge, som er fraværende i andre. Men fastfrysningen af kulturer slører, at værdier og praksisser faktisk er genstande for forhandling i alle kulturelle sammenhænge. Kultur og traditioner kan ikke i sig selv begrunde kvindeundertrykkelse, uden at kulturen og traditionen fastfryses og tildeles en uforanderlig kerne, der er defineret én gang for alle. Ingen form for kvindeundertrykkelse kan reduceres til at være et spørgsmål om 'traditioner'. Hvis man studerer den ikke-vestlige kvinde, der er undertrykt af 'traditioner' nærmere, viser problemerne sig at være politiske og af meget nutidig karakter.

Som Uma Narayan påpeger, er alle kulturer foranderlige over tid, når man ser nærmere efter. F.eks. er forestillingen om den vestlige kultur også en historisk opfindelse, der blev udviklet i 1600-tallet i forbindelse med kolonialismen. Flere fænomener, der oprindeligt intet havde at gøre med Vesten, er blevet vestlige over tid, som eksempelvis kompasset,

kaffen og kristendommen.

Narayan påpeger samtidig, at en politisk retorik, der polariserer vestlig og ikke-vestlig er farlig, fordi den leder opmærksomheden bort fra det faktum, at der faktisk foregår et fint samarbejde mellem eliterne i Europa og USA på den ene side og eliterne i f.eks. Mellemøsten og Asien på den anden. Et aktuelt eksempel er Danmarks glimrende forhold til Saudiarabien, på trods af at det er et af de lande i verden, der har den mest kvindeundertrykkende retspraksis.

Feminisme uden racisme?

Spørgsmålet er følgelig hvordan man som feminist fra vesten kan praktisere en globalt orienteret feminismen uden at reproducere racistiske fordomme om 'kvinder fra andre kulturer'. Her er der flere muligheder. Primært må man undgå at lade sig styre af den førnævnte ideologiske ramme, der opstiller et forsimplet valg mellem revitaliseret orientalisme og islamisk fundamentalisme (2).

Samtidigt er det kontraproduktivt at fokusere på andre kulturer som undertrykkende, fordi det medvirker til at sløre patriarkalske fællestræk og dermed til at undergrave kampen mod kvindeundertrykkelse internationalt. I stedet for at tage traditioners status for givet, må man gå bagom, og finde ud af hvilke historiske og politiske processer, der har givet dem denne status.

Vi må holde helt op med at bruge begrebet kultur til at koble feministiske kampe sammen. Det bliver alt for ofte brugt af antifeministiske kræfter, som f.eks. religiøse fundamentalister, til at legitimere deres magt. Det koloniale forsøg på at placere ikke-vestlige kulturer 'uden for historien', giver i dag et ekko hos religiøse fundamentalister med ikke-vestlig oprindelse, som bruger begrebet 'traditioner' til at definere kvinders 'autentiske' plads i kulturen.

Den vestlige elite og visse vestlige feministers evindelige sang om, at 'de andres kultur er uforenelig med feminismen' og de islamiske og hinduistiske fundamentalisters idé om, at 'feminisme er en vestlig forbandelse' supplerer i grunden hinanden fint og bygger på de samme

”

Selv den mest velmenende kulturrelativistiske tilgang kan have nogle uheldige konsekvenser, fordi den tager kultur og traditioners status for givet. Der findes ikke hele kulturer, der skråsikkert går ind for ulighed – kun magtfulde kræfter i dem der gør.

koloniale vrangforestillinger om kulturforskelle. Det koloniale syn på 'andre kulturer', som under kolonialismen blev brugt til at fremstille kolonierne som irrationelle, underordnede og ude af stand til forandring, bliver i dag brugt af religiøse fundamentalister til at retfærdiggøre nationale og kulturelle visioner om kvinder i traditionelle roller. Følgelig anklages mange feminister fra den såkaldt Tredje Verden for at ville indføre 'vestliggørelse' og for kulturelt forræderi af autoritære eller fundamentalistiske kræfter. At afvise feminisme som en vestlig ting er en bekvem måde at retfærdiggøre undertrykkelse og dermed afvise krav om demokrati og retfærdighed på. I dansk sammenhæng bliver ideen om, at kvinders lighed og feminisme skulle være et vestligt fænomen, brugt til at forherlige de vesteuropæiske og det nordamerikanske samfund. Samtidigt ser den totalt bort fra, at undertrykte gruppers rettigheder altid har været, og til stadighed er, et produkt af kamp.

Vi må gøre op med de koloniale ideer om uoverstigelige kulturforskelle og den eurocentriske feminisme, og på den måde lære af historien og være opmærksom på, hvordan fortiden optræder i vores bevidstheder. Det opgør har været i gang længe, både blandt farvede feminister og feminister fra den såkaldt Tredje Verden og blandt hvide feminister med en antiracistisk dagsorden.

Men der er desværre mange koloniale myter, der fortsat lever i dag, og der kan det, som feminist, være gavnligt at fokusere på de patriarkalske fællestræk, der eksisterer på tværs af kulturer. Som sociologiprofessoren, Sherene Razack, med muslimsk baggrund, sagde til Information i januar, er det nødvendigt "at lægge kulturbegrebet fra os i sammenhæng med patriarkalsk vold. I stedet bør vi analysere al patriarkalsk vold på samme måde, hvad enten den begås af majoritet eller minoritet".

Det samme foreslår Uma Narayan. Hun mener at mishandling og nedværdigende behandling af kvinder er opsigtsvækkende på tværs af kulturelle sammenhænge. I Indien forklares brudebrændinger, hvor bruden dræbes efter

gommens familie har modtaget medgiften, med kultur og tradition. Men f.eks. i Danmark, hvor der også forekommer vold og drab i hjemmet, bliver dette ikke betragtet som et udtryk for dansk eller vestlig kultur. Narayan påpeger, at både makeup og tildækning af håret indebærer en slags kontrol over kvindekroppen og derfor i en feministisk analyse må behandles ens. Det er en god feministisk strategi at koble de feministiske kampe sammen, ikke for dermed at gøre den hvide heteroseksuelle kvinde til det eneste subjekt i feminismen, men for at finde ud af hvilke problemer og udfordringer, kvinder verden over har tilfælles.

Feministisk politik i Vesten må nødvendigvis indtænke et antiracistisk perspektiv, for på den måde at nuancere forståelsen af, hvordan undertrykkelsen af kvinder må ses i sammenhæng med racediskrimination, og det kan afsløre, hvornår og hvordan en feministisk retorik misbruges til at udvikle fordomme og udøve magt. 🌐

Anna Storr-Hansen er med i GAIAs redaktion og er feministisk aktiv. Hun læser derudover idéhistorie.

(1) Enkebrændinger er en skik, hvor enken brændes på et bål sammen med afbrændingen af hendes afdøde mand. Fænomenet var omdrejningspunkt for konflikter mellem kolonimagt og indiske hindufundamentalister i 1800 tallets Indien. Trods det allerede dengang var en uddøende skik, kom enkebrændinger til at symbolisere henholdsvis Indiens lave grad af civilisation og den indiske nationale identitet.

(2) 'Fundamentalisme' er en belastet begreb, som har flere betydninger. Jeg bruger ikke begrebet om særlige religiøse observationer, men om moderne politiske bevægelser der bruger religion som grundlag for at opnå eller konsolidere deres magt og udvide deres sociale kontrol.

For videre læsning:

Uma Narayan: *Dislocating Cultures – Identities, Traditions and Third World Feminism.*

Ania Loomba: *Post/colonialism*

Chandra Talpade Mohanty: *Feminism Without Borders*

Maleri: Brætspil. Frederick Arthur Bridgman (1847-1928)

”

I Indien forklares brudebrændinger, hvor bruden dræbes efter gommens familie har modtaget medgiften, med kultur. Men f.eks. i Danmark, hvor der også forekommer vold og drab i hjemmet, bliver dette ikke betragtet som et udtryk for dansk eller vestlig kultur og tradition.

**SVÆRE TIDER FOR DET
LATINAMERIKANSKE FORÅR**

Colombias brutale angreb på en gruppe medlemmer af FARC-guerillaen i Ecuador er endnu et eksempel på den ikke-forhandlingsstrategi, som kendetegner den colombianske regerings hardliner-kurs. FARC's internationale talsperson og forhandlingsleder Raúl Reyes blev dræbt, hvilket nu betydeligt svækker grundlaget for en fangeudveksling og en potentiel fredsproces.

Af Anne Rehder

Den første marts trængte Colombias militær ind i Ecuador og massakrerede en gruppe medlemmer af FARC-guerillaen, mens de sov. Angrebet var det hårdeste slag, FARC har oplevet i årtier. Blandt de omkring 24 dræbte var også en gruppe civile mexicanske studerende, som formentlig var på besøg i guerillalejren, efter at de havde været til en kongres for latinamerikanske venstreorienterede i Ecuador.

Målet var Raúl Reyes, der var en del af FARC's ledelse og spillede en hovedrolle i fangeudvekslings- og fredsforhandlingerne de sidste år. Han fungerede som FARC's ambassadør og var blandt andet på rundrejse i Europa under den sidste fredsproces, ligesom han ofte har modtaget besøg fra journalister, regeringsrepræsentanter, Internationalt Røde Kors med flere. Raúl Reyes sluttede sig til guerillaen efter trusler på hans liv under en voldsbølge mod fagforeningsmedlemmer i 1980'erne.

Efter at præsident Álvaro Uribe kom til magten i Colombia i 2002 er krigen blevet intensiveret, blandt andet som følge af terrorstemplingen af FARC. Strategien har været at 'isolere fisken fra vandet', hvor guerillaen konstant forsøges isoleret fra de sociale bevægelser, bønderne og solidaritetsorganisationer. Dette har

ført til en voldsom intensivering af de militære angreb, ligesom oppositionen og de sociale bevægelser er udsat for øget repression, fængslinger, tortur og likvideringer.

Drabet på Raúl Reyes skete få dage før en international protestdag for fred og mod paramilitær vold samlede hundrede tusinder på gaden i Colombia. Seks af organisationerne er siden blevet dræbt og endnu flere er blevet truet på livet af paramilitære.

En regional krise starter

Straks efter angrebet kappede Venezuela og Ecuador de diplomatiske bånd til Colombia og oprustede militært ved grænserne. Organisationen af Amerikanske Stater (OAS) og en række andre lande bakkede efterfølgende op om linjen og fordømte overskridelsen af Ecuadors suverænitet. Den diplomatiske krise i området betød en frygt for krig mellem Colombia og landets nabostater. En lille uge efter angrebet blev krisen dog foreløbigt afværget på et latinamerikansk krisemøde.

Situationen i regionen er dog stadig anspændt. Angrebet ser ud til at have forpurret snart forestående fangefrigivelser, som kunne have været starten på en fredsforhandlingsproces i Colombia.

Desuden beskylder Colombia forsat den ecuadorianske og venezuelanske regering for at støtte terror. Disse anklager er blevet bakket op af Bush, som har foreslået Venezuela på listen over lande, der støtter terrorisme, sammen med bl.a. Syrien og Nordkorea. Uribe-regeringen i Colombia har yderligere truet med at foretage flere lignende angreb ind over nabolandenes grænser. Samlet har det ført til en frygt for militær optrapning i regionen, hvor de højreorienterede kræfter med støtte fra USA vil kunne medvirke til at destabilisere de aktuelle forandringsprocesser i Latinamerika, også kaldt 'det latinamerikanske forår'.

Udveksling af fanger fortsætter

I lang tid har FARC forhandlet med regeringerne i Ecuador, Venezuela og Frankrig om frigivelser af fanger og en deraf følgende politisk løsning på den blodige konflikt. Forhandlingerne har primært foregået udenom Colombias regering og har blandt andet ført til en række unilaterale fangefrigivelser i årets første måneder.

Ifølge Ecuador var der en aftale på plads mellem Ecuadors regering og Raúl Reyes om frigivelsen af nogle af FARC's mest prominente fanger, heriblandt den fransk-colombianske politiker Ing-

rid Betancourt. Samme dag som Reyes blev dræbt, skulle han angiveligt have mødtes med forhandlere fra den franske regering.

Frigivelsen af Ingrid Betancourt er stadig en topprioritet for den franske præsident Nicolas Sarkozy og den femte marts meddelte han, at en sådan frigivelse kan føre til, at flere lande stopper med at benævne FARC som en terrororganisation. På trods af angrebet har FARC erklæret, at processen for fangeudvekslingerne går videre.

Uribe under pres

Presset på den colombianske regering for en politisk løsning på den blodige borgerkrig er tiltaget de sidste år, både fra internationalt hold men også internt i Colombia. Samtidig er den colombianske præsident Uribe blevet presset op i et hjørne, da han er blevet kædet sammen med både paramilitære og narkosmuglere. Dette har medvirket til en yderligere eskalering af volden og angrebene på oppositionen, som kulminerede i massakren den første marts.

Uribe er blevet knyttet sammen med den paramilitære skandale i Colombia, hvor tætte allierede af præsidenten er blevet beskyldt for at være forbundet med højreorienterede, paramilitære grupper. 77 politiske personligheder, heriblandt fjorten kongresmedlemmer, er siden 2006 blevet sat under undersøgelse for tætte forbindelser til de paramilitære grupper.

I 2001 blev der underskrevet en pagt mellem en række politikere og paramilitære. Denne pagt ledte angiveligt til valget og genvalget af Uribe som præsident. Senator Gustavo Petro har desuden udtalt, at begyndelsen på de seneste årti-

ers paramilitarisme var i staten Antioquia under Uribes tid som guvernør. Yderligere er flere journalister, der har søgt at afdække præsidentens fortid og bånd til de paramilitære, blevet tvunget til at forlade landet på grund af trusler.

Den paramilitære skandale er tæt knyttet sammen med den såkaldte proces mod demobilisering af de paramilitære. Uribe-regeringen har gennem flere år ført forhandlinger med de paramilitære om demobilisering og har i den forbindelse vedtaget en lov, som giver paramilitære mulighed for på det nærmeste at opnå amnesti for deres forbrydelser. Loven er blevet voldsomt kritiseret af flere menneskerettighedsorganisationer. På trods af at 31.000 paramilitære angiveligt skulle være blevet afvæbnet, så er meget få våben blevet indleveret og de paramilitære strukturer ser ud til stadig at være intakte. Demobiliseringsprocessen har fungeret som en legitimering af Uribe-regeringen og en rig mulighed for at vaske blodet af hænder. Samtidig spiller de paramilitære stadig en vigtig rolle Uribe-regeringens militære strategi.

Nordamerikansk finger med i spillet

Colombia er USA's stærkeste allierede i området og den tredje største modtager af nordamerikansk militærbistand. USA medvirker ligeledes til træning og uddannelse af militæret, ligesom de i mindre grad opererer i Colombia. Under angrebet den 1. marts var det angiveligt nordamerikanske efterretninger, der ved hjælp af satellitovervågning fandt det præcise opholdssted for guerillaen. Man mener at opholdsstedet er blevet fundet efter Reyes har gjort brug af satellittelefon i forhandlinger om fangeudveksling.

Efter at det bombede område var blevet undersøgt, sagde den ecuadorianske forsvarsminister Wellington Sandoval at præcisionen og den anvendte bombetype krævede materiel, som kun USA's militær råder over.

En bilateral frihandelsaftale med USA har været et af Uribes vigtigste mål siden han kom til magten. Senest er der dog kommet ridser i lakken på grund af beskyldningerne om regeringens forbindelser til de paramilitære og dens overtrædelser af menneskerettighederne. Dette sker altså på trods af Bush-administrationens uforbeholdne støtte til Uribe, mens det har fået en del kongresmedlemmer i USA til at give udtryk for, at man skal være forsigtig med den forestående frihandelsaftale.

Det latinamerikanske forår er truet

Det er i stigende grad venstreorienterede regeringer og sociale bevægelser som sætter dagsordenen i Latinamerika. En udvikling som er blevet kendt som det latinamerikanske forår. Denne proces mod social retfærdighed og uafhængighed i det, der tidligere har været kendt som USA's baggård, har ikke været populær hos Bush-administrationen. I den forbindelse er tonen blevet skærpet i forsøget på at sammenkæde venstreorienterede regeringsledere med terrorisme. Den 12. marts blev dette på markant vis slået fast af præsident Bush: "Regionen står overfor et tiltagende klart valg: enten stiltiende at acceptere terroristers og demagogers visioner eller aktivt at støtte demokratiske ledere".

Det nordamerikansk-støttede angreb på Ecuadors territorium er et eksempel på, hvordan regionen er truet af USA's

direkte eller indirekte militære indgriben. Socialforsker og journalist Dario Azzellini vurderer, at angrebet på Ecuadors suverænitet tjente to formål. På den ene side at teste de internationale reaktioner ved et mere omfattende militært angreb i regionen og på den anden side var det første skridt i en militær destabilisering af regionen, hvor målet er at provokere en reaktion fra Venezuela og give dem skylden for en konflikt i området.

Angrebet var et alvorligt slag for udsigterne til en politisk løsning af den sociale konflikt i Colombia og samtidig en alvorlig trussel mod det latinamerikanske forår. På trods af dette har angrebet også resulteret i en samling af de latinamerikanske lande og et øget internationalt pres for en fredsproces i Colombia. Venezuelas præsident Chávez har tidligere udtrykt et ønske om at samle en 'vennegruppe' af regeringer, som skal arbejde målrettet for en fredsproces i Colombia. Dette ønske er blevet bakket op af Frankrig og en gruppe af latinamerikanske lande. Uribe har foreløbigt takket nej og i stedet foreslået, at Spanien og den katolske kirke i Colombia står for fredsarbejdet. Men med Colombias overskridelse af Ecuadors suverænitet og forsøget på at sammenkæde det latinamerikanske forår med terrorisme, ser det ud til at behovet for en vennegruppe af lande, der kan bakke op om de sociale bevægelser i Colombia og arbejde målrettet for en fredsproces, er mere nødvendig end nogensinde. 🌐

Anne Rehder er med i GAIA's redaktion og aktiv i América-gruppen i Internationalt Forum.

Meningsfuld sommerferie? Bliv ledsager i Colombia

International Peace Observatory sender ledsagere til Colombia, for at beskytte mennesker der kæmper for social retfærdighed. Politiske organisationer er under et konstant pres fra landets hær og paramilitære, og hver dag risikerer mange colombianere livet fordi de ytrer sig mod regeringens politik. Som ledsager lever og rejser man sammen med medlemmer af forskellige bondeorganisationer, fordi international tilstedeværelse og opmærksomhed, øger deres sikkerhed.

Er du interesseret? Så skriv en mail til
kontakt@ledsagerne.dk

ledsagerne.dk
peaceobservatory.org

FORBRYDERMAGT, GUERILLAKRIG OG HULE FREDSTILBUD

Den nu femten måneder lange kamp mellem Somalias overgangsregering og dens modstandere, primært væbnede tilhængere af oprørsbevægelsen Unionen af islamiske domstole, har ført det krigshærgede land ud i en økonomisk og humanitær katastrofe. Senest har USA endnu engang bombet en somalisk landsby - imens ser verden til, i larmende tavshed.

Af Jonas Waaben

Somalia har været uden en formelt valgt regering, siden 1991. I 2004 blev der dog nedsat en 'overgangsregering' i Somalia, efter en fredskonference, som skulle sætte gang i opbyggelsen af en somalisk stat. Som præsident valgtes den berygtede krigsherre, Abdullahi Yusuf. Selve regeringen består også af krigsherrer, eller repræsentanter for samme - selvbestaltede forbryderkonger, der de facto regerer over det meste af Somalia, efter forgodtbefindende. Med etableringen af denne ledelse af Somalia, gik processen fra at være en fredsproces til at være krigsherrernes kamp for flere privilegier til dem selv.

I 2006 begyndte et væbnet oprør mod denne upopulære overgangsregering, ledt an af Unionen af islamiske domstole - et netværk af relativt moderate, uafhængige shariadomstole - der formåede at fordrive regeringens militære styrker med unionens egne militser. Man tog kontrol over hele den sydlige del af landet, bl.a. hovedstaden Mogadishu, og skabte fred, retfærdighed og sociale forbedringer her, i og med at man også fordrev de tyranniske krigsherrer, med opbakning fra de lokale.

Med massiv militær støtte fra bl.a. USA og Etiopien - Somalias forhadte naboland og arvefjende - slog overgangsregeringen dog oprøret tilbage og genetablerede sig, ikke mindre upopulær, ligesom krigsherrerne i øvrigt gjorde det. Siden hen har islamisterne udført mange guerillaangreb mod de etiopiske styrker og mod regeringsmål. Krigen raser atter og situationen er på alle måder forværret for civilbefolkningen. Se i øvrigt Gaia nr. 55, for mere baggrund.

USA's fortsatte støtte til præsident Yusuf

USA har løbende bidraget til at bekæmpe Unionen af islamiske domstole, da de ser det som et led i bekæmpelsen af islamisk terrorisme. Således har de hjulpet med træning og materiel, men har også deltaget i egentlige krigshandlinger. Den 3. marts dræbte USA seks civile, heraf fire børn, og sårede endnu tyve under et bombetogt mod en somalisk landsby, hvor en al-Qaeda leder angiveligt skulle skjule sig. Han var dog ikke blandt de dræbte. Dagen efter gik hundredevis af somaliere gennem byen i en demonstration, der primært var præget af antiamerikanske paroler. USA har gennemført angreb som dette siden december 2006, i den såkaldte krig mod terror, der dog tydeligvis primært kræver uskyldige ofre.

USA's interesse i Somalia er ikke kun baseret på de løse formodninger om al-Qaeda-aktivitet, men også på landets strategiske geografiske position på Afrikas horn ved Det Røde Hav, samt på en anden velkendt motivationsfaktor: den olierige undergrund.

Krigsherrernes regime

Overgangsregeringen fortsætter også "krigen mod terror" på sin egen, ligeledes skæve måde. "Allierede styrker" under præsident Yusuf har gentagne gange plyndret Somalias største marked ved navn Bakara. Efter en af plyndringerne af Bakaramarkedet kom det til ildkamp mellem de regeringsstøttede røvere og modstandere af overgangs-

regeringen med mange døde til følge. Somalias premierminister, Nur Hassan Hussein, placerer, trods overregeringens tavse accept af overgrebene, ansvaret for episoden hos "uansvarlige oprørsgrupper".

De civile somaliere lider hårdt under den nuværende situation. Kriminalitet begået af lokale krigsherrer og overgangsregeringens egne soldater er, samtidig med at der er problemer med omfattende falskmøntneri, kraftigt medvirkende til at ødelægge økonomien. Inflationen er steget med 300 pct., handlende lukker deres forretninger og situationen er ved at lede til hungersnød i hovedstaden Mogadishu, hvor folk ikke kan købe de mest basale varer. De civile er også hårdest ramt i kampene mellem oprørerne og overgangsregeringen. I et land som Somalia er det næsten umuligt, at opgøre dødstal med sikkerhed, men meget tyder på, at de civile, der er dræbt under kampene mellem oprørerne og somalisk-etiopiske styrker, skal tælles i hundredevis, hver måned. De mest forsigtige estimater, melder om ca. tohundrede dræbte civile i 2008, mens uofficielle rapporter mere end fordobler de tal. Somaliske nyhedsmedier, melder på samme måde om daglige overgreb mod ubevæbnede civile fra de etiopiske troppers side.

Fredsforhandlinger?

Præsident Yusuf har rutinemæssigt kategoriseret alle modstandere af hans regime som "terrorister", men den ganske nyvalgte premierminister Nur Hassan Hussein har slået en mere forsonlig tone an - tilsyneladende, i hvert fald. Hussein har åbnet op for forhandlinger, også med væbnede grupper, hvilket vakte forhåbninger i landet. Et punkt som overgangsregeringen ikke er villig til at forhandle, er imidlertid meget centralt i hele konflikten: tilstedeværelsen af de etiopiske invasionstropper i Somalia. Den etiopiske besættelse, som kritikere har benævnt den, var hovedårsagen til overgangsregeringens upopularitet til at begynde med. Nu har befolkningen efterhånden fået flere årsager til at opponere mod styret, efterhånden som den sociale og økonomiske nød er steget, men det synes klart, at den etiopiske tilstedeværelse i Somalia, ikke kan forenes med udsigter til fred. Det er da også modstandernes højeste krav, at etiopierne skal forlade landet, men sagen er, at uden Etiopiens militære rygdækning har præsident Yusuf ingen garantier for sin magt.

Overgangsregeringen har, på trods af Yusufs uforsonlige retorik, også tidligere talt om fredsforhandlinger, men da det blev klart, at forhandlingsforslaget primært var en strategisk manøvre for at så splittelse blandt modstanderne af den etiopiske invasion, forkastede modstanderne forslaget. I stedet optrappedes kampen mod de etiopiske styrker og overgangsregimet i Somalia. USA ønsker at der kommer skub i fredsforhandlingerne, og når premierministeren rækker hånden ud mod oppositionen, dog uden reelle tilbud, er det ifølge visse observatører for at pleje forbindelsen til USA.

Senest har lederen af Unionen af Islamiske Domstole, Sheik Hassan Aweys, afvist al dialog med overgangsregeringen, så længe Etiopiens besættelse af Somalia vedvarer. Samtidig har oprørerne mere og mere held med deres guerillastrategi, hvor det bl.a. er lykkedes at afskære de etiopiske tropper deres forsyningslinier med forholdvis stort held. Der er ingen udsigter til fred på de nuværende betingelser.

Tavshed

I Danmark er der stort set ingen medieopmærksomhed rettet mod Somalia, trods en humanitær katastrofe af største omfang siden 1990'erne og aktuelle kamphandlinger med indblanding fra USA. Venstrefløjen er ligeledes tavs. Måske fordi det ikke er så enkelt at udpege, hvem der er de progressive og sympatiske, i en konflikt, der ikke følger samme "skema" som i de postkoloniale kampe, vi ellers har beskæftiget os med i den tredje verden. Den somaliske situation synes at drukne i den uoverskuelige sky af afrikanske problemer og konflikter, som det er for svært at forholde sig til.

Jonas Waaben er med i GAIAs redaktion

Kilder

Banadir (banadir.com), 16. marts 2008.
Nyhedsmagasinet Voice of America, 3. marts 2008.
Elman Human Rights i Garowe Online, 17. februar 2008.
Human Rights Watch's rapport fra Somalia, august 2007.
Nyhedsbrevet Intersol, udgivet af STS International Solidarity i Danmark.

KAPITALENS VOLD

Kapitalismen lukrerer både på socio-økonomiske og økologiske katastrofer. Naomi Kleins nye bog er et imponerende bidrag til forståelsen af den neoliberale kapitalismes historie, der går lige fra udviklingen af chok-terapi til besættelsen af Irak.

Af Michael Hardt

Naomi Klein besidder en gave til at forstå essensen af den aktuelle politiske situation og forsyne venstrefløjen med et samlingspunkt. Hun gjorde det med bestselleren *No Logo* fra 2000 og gør det igen med *The Shock Doctrine*. I begge bøger insisterer hun på, at venstrefløjens politiske udfordring er centreret om økonomien og at man ikke nødvendigvis skal være ekspert for at forstå, hvordan den globale kapitalistiske økonomi fungerer. Teksternes appeal for et bredere publikum bæres oppe af hendes evne til at forklare de økonomiske relationers kerne i klare og personlige vendinger.

Fra Seattle til The Shock Doctrine

I *No Logo* redegjorde Klein for de basale træk ved den neoliberale globalisering og de multinationale firmaers rolle. På den måde leverede hun en brugbar forståelsesramme for en hel generation af aktivister; dem, man kunne kalde Seattle-generationen. Hun var med til at udruste aktivister med en begrundelse for, hvorfor vi kæmper. Men generationer svinder hurtigt nu til dags, og den cyklus af bevægelser, som blev forbundet med Seattle-protesterne imod WTO i 1999, oplevede en markant nedgang efter at USA indledte den globale 'krig mod terror'. Den samme cyklus af protestbevægelser nåede definitivt et endepunkt med besættelsen af Irak. De økonomiske argumenter som før havde været i forgrunden af protesterne – som handelsregimer, gæld, fattigdom og multinationale firmaers profitter – virkede ikke længere så presserende i skyggen af den nye vold og destruktion. Med andre ord tvang de nye omstændigheder globaliseringsbevægelserne til at omforme sig til antikrigs-bevægelser.

I *The Shock Doctrine* tilbyder Klein venstrefløjen et nyt samlingspunkt, der passer til nutiden, ved at knytte en analyse af krig, vold og katastrofe til argumenterne om den neoliberale globalisering. Bogen bringer fokus tilbage på de økonomiske relationer, men analyserne af kapitalistisk profit og kontrol er suppleret med undersøgelser af stats- og markedsinstrumenter, som skaber og udnytter forskellige former for omfattende destruktion. Klein opfinder begrebet om 'katastrofekapitalisme' for at navngive det akkumulationsregime, som ikke blot ser katastrofer som økonomiske muligheder til at privatisere

offentlige goder, udvide markeder og genopbygge produktionssystemer, men som også kræver katastroferne til at forblive velfungerende. I en dristig teoretisk manøvre forbinder hun de katastrofer, som er drevet af militær vold såsom 'krigen mod terror' og besættelsen af Irak, med dem, der 'naturligt' er forårsaget som f.eks. de tragiske følger af Katrina-orkanen i USA og tsunamien i Det Indiske Ocean i 2004. Klein argumenterer for, at katastrofens årsag til en vis grad er ligegyldig for katastrofekapitalen, så længe kriserne løbende gentager sig og giver kapitalen mulighed for at udnytte den følgende ødelæggelse og midlertidige forvirring til at forfølge neoliberale mål ved at privatisere de offentlige goder, regulere økonomien og reducere velfærd. Samtidig ser hun en sammenhæng mellem kapital og vold ved at spore denne katastrofekapitalisme tredive år tilbage i tiden. Ved at fremhæve dette begreb udpeger hun fjenden, sammenkæder dens forskellige ansigter og viser endnu en gang, hvad der skal angribes.

Mens *No Logo* blev udgivet omkring globaliseringsbevægelsesens opgangsperiode og flød med deres entusiasme, kommer *The Shock Doctrine* på et meget anderledes tidspunkt og udsender mere dystre signaler. Bogen er derfor mindre rettet mod at samle tropperne og mere optaget af, at skabe en teoretisk, ideologisk position. Klein griber denne opgave an på tre niveauer.

Først og fremmest mestrer hun overbevisende den undersøgende journalistik til at afsløre nogle af de mest forbryderiske personligheder og begivenheder indenfor samtidens magtstruktur. Her snakker hun med fiskere i det tsunami-prægede Sri Lanka, evakuerede fra den Katrina-ramte by Baton Rouge og filipinske sweatshop-arbejdere, der mærker den finansielle krise i Asien.

Dernæst afmærker hun de større forbindelsesled, der strækker sig fra dagens herskende økonomiske og politiske magtstruktur tilbage til udvalgte landes udvikling de sidste tredive-fyrre år. Hun graver ikke i arkiverne som en professionel historiker, men genfortæller centrale historiske begivenheder usædvanligt detaljeret og klart.

På et tredje niveau anvender hun redskaber fra økonomisk og politisk teori til at undersøge karakteren af kapitalistisk produktion og kontrol i dag.

Samfundet som en ren tavle

Den grundlæggende idé bag *The Shock Doctrine* er, at der er en indre sammenhæng mellem kapital og vold. Kleins udgangspunkt for at forstå denne forbindelse er den neoliberale økonom Milton Friedmans metafor om chokterapi, som han anså for at være nødvendig for indførelsen af kapitalistiske markedsformer. Hun tager dog blot denne metafor en kende mere seriøst, end han gjorde. Klein forklarer, hvordan de psykiatere, der eksperimenterede med elektrochok-terapi i 50-60'erne, forsøgte at desorientere patienterne og ødelægge deres psykiske strukturer. De forestillede sig at kunne skabe en slags ren tavle, hvor nye og sunde strukturer kunne bygges ovenpå. På lignende vis drømte Friedman om at knuse de eksisterende sociale og økonomiske strukturer, for at kunne forcere sine økonomiske reformer igennem og få samfundet til at ligne en ren tavle. Friedman vidste dog godt, at hans reformer aldrig ville blive accepteret, uden at der først ville indtræffe en form for traumatisk begivenhed, der kunne nedbryde de sociale normer og institutioner og forvirre befolkningen. Klein demonstrerer, hvordan forskellige former for traumatiske begivenheder, hvis virkning på den sociale krop ligner elektrochok-terapiens effekt på den individuelle krop, gentagne gange er blevet brugt i diverse nationale sammenhænge til at gennemtvinge Friedmans frie markeds-vision og neoliberale reformer i bredere forstand.

Klein forstår også neoliberale økonomiske reformer som chokterapi i en mere bogstavelig forstand. Forankret i hele bogens argumentation er således en fremragende historisk gennemgang af torturteknikker igennem det sidste halve århundrede. For Klein begynder denne historie i nogle af de samme laboratorier ved McGill University, hvor der i 50'erne blev eksperimenteret med elektrochok mod psykiatriske patienter. De psykologiske undersøgelser blev her finansieret af CIA, der tidligt så nytteværdien i disse teknikker i forbindelse med afhørings-situationer, hvor det handlede om at desorientere personer og nedbryde deres psykiske strukturer. Klein trækker en lige linie fra disse eksperimenter til CIA's afhøringsmanual, og fra teknikker brugt af latinamerikanske diktaturer til dem, der i dag bliver brugt af USA og dets allierede i 'krigen mod terror'. Klein forkla-

rer, hvordan brugen af den slags tortur er en del af det chok, der er nødvendigt i mange tilfælde af neoliberal økonomisk omformning af samfundet. Tortur tjener det formål at kunne forlænge det første chok og dermed rense det sociale felt, så den nye økonomiske struktur kan bygges herpå.

Chiles neoliberale eksempel

Alle disse elementer fandt hinanden i Pinochet's Chile (1973-90), der i bogen fungerer som Kleins kroneksempel på chok-doktrinen, hvortil alle hendes andre historiske eksempler passer i større eller mindre grad. I Chile var Milton Friedmans ideer om det frie marked udbredt allerede før statskuppet i 1973, delvist på grund af hans træningsprogram for chilenske økonomistuderende, som blev kørt af Friedmans afdeling under University of Chicago – de såkaldte Chicago Boys. Friedman selv fungerede som en slags uformel økonomisk rådgiver for Pinochet i regimets tidlige år, hvor der blev gennemtvunget en plan for en radikal privatisering og økonomisk omformning. Chile opnåede hurtigt status som Latinamerikas og resten af verdens neoliberale fyrtårn. Og de hårdnakket genstridige dele af det chilenske samfund – kommunister, fagforeningsfolk og andre – tog man sig af ved hjælp af tortur og andre brutale taktikker. Pinochets Chile bragte derfor alle chok-doktrinen tre elementer i spil: militært chok (statskup), økonomisk chok (Friedmans økonomiske omformning) og fysisk, socialt chok (tortur, fængsling, mord etc.). Samlet skal chok-doktrinen derfor forstås som måden, hvorpå man aktiverer og indfører katastrofe-kapitalisme.

Ved et første øjekast kan Kleins begreb om katastrofekapitalismen og dens iboende chok sagtens virke som om, at den beror på en udførlig konspirationsteori. Dette skyldes primært hendes fokus på en relativt lille gruppe af individer og deres indbyrdes forbindelser, som det illustreres ved Pinochets personlige forhold til Milton Friedman. Desuden er bogen peppet op med en bunke herligt skandaløse og belastende historiske detaljer om, hvad disse individer sagde og gjorde. Det er dog værd at understrege, at Kleins argumentation ikke bygger på en konspirationslogik – hverken på det historiske eller det teoretiske niveau. I et historisk lys er en af de mest fascinerende pointer ved Kleins fortælling, at

katastrofekapitalismen kræver en enorm mængde økonomisk og politisk forbedelse, før chokkene kan administreres. En detaljeret økonomisk og politisk strategiplan må altså ligge klar til hurtigt at blive implementeret i det øjeblik katastrofen indtræffer.

Med andre ord er der ikke rigtig tale om konspirationer, men planlægning. Hendes fokus på individuelle karakterer og personlige forbindelser gør det let for læseren at komme ind i historien – ligesom det kan fremstå konspiratorisk – men den proces hun analyserer, afhænger i virkeligheden ikke af individer. Det, der er vigtigt på det teoretiske niveau, er ikke at Pinochet og Friedman mødtes, men at deres ideer og projekter supplerer hinanden, og at de passer ind i et større billede af en voldelig kapitalistisk transformation. For at forstå Kleins teoretiske argument foreslår jeg derfor, at læseren alene bruger disse individer som en form for bærere eller personifikationer af økonomiske eller politiske ideer og kategorier.

Chok-doktrinen mål

Klein etablerer først og fremmest det begrebslige grundlag for chok-doktrinen ved at koble Friedmans økonomiske teorier med Pinochets militærdiktatur. Herefter dedikerer hun bogens centrale afsnit til en detaljeret historisk analyse af, hvordan denne model er blevet gentaget og udviklet. Fra de tidlige 70'ere frem til i dag præsenterer hun den parallelle anvendelse af chok og neoliberale politikker i lande overalt i verden. Til sammen kommer eksemplerne til at virke som en række vulkaner, hvor den enes udbrud udløser det næste. Efter Chile kom Argentina, Thatcher i Storbritannien, Bolivia, Polen under Solidarnosc, Kina, Sydafrika efter apartheidstyret, Jeltsins Rusland, og de sydøstasiatiske økonomiers krise i 1997-98. Derfra fortsætter fortællingen med USA efter 11. september, Irak og 'genopbygningen' i Sri Lanka og New Orleans.

Kleins primære mål er at afsløre den idylliserede fabel om neoliberalismens opståen og gøre det klart, at denne økonomiske politik aldrig er blevet indført på hverken demokratisk eller fredelig vis. Modsat den udbredte idé om de neoliberale politikkers succes, argumenterer Klein for, at disse politikker gennemgående har fejlet, selv ud fra deres egne økonomiske kriterier. Hvordan chok bliver forstået har løbende skiftet igennem

tiden – fra militær vold og tortur til andre former for katastrofer, hvad enten de har været tilsigtede eller ej. Det afgørende historiske skift kom med det økonomiske chok i Bolivia i 1985. Det blev tvunget igennem af den nyvalgte regering anført af Víctor Paz Estenssoro, som desuden blev rådgivet af den amerikanske økonom Jeffrey Sachs, der i Kleins fortælling er blevet den primære chokdoktor, efter at Milton Friedman i højere grad har forladt scenen. Her var intet statskup til at levere traumet, selvom der selvfølgelig var en kraftig repression rettet imod oppositionsgrupper. I stedet blev en hemmeligt forberedt, økonomisk plan pludselig gennemtvunget af styret uden nogen form for offentlig diskussion. "Bolivia viste vejen for en ny og mere spiselig slags autoritarisme", pointerer Klein, "et civilts statskup, der snarere blev udført af politikere og økonomer i jakkesæt end af uniformerede soldater". Her er det nærmere politisk end militær vold, der virkeliggør de indgreb, hendes model for chok-doktrinen kræver: indgreb som forvirrer befolkningen, destabiliserer eller ødelægger eksisterende sociale og økonomiske forhold samt baner vejen for en neoliberal omformning. Kombinationen af militær og politisk vold udfylder denne rolle i alle Kleins eksempler på neoliberal chokterapi i de følgende år: fra Kina og Polen i 1989 til Sydafrika og Rusland i de tidlige 90'ere.

Denne tankerække kulminerer med Kleins betoning af, at den samme logik blev sat i spil i kølvandet på tsunamien i 2004 og Katrina-orkanen i 2005. Det, som kvalificerer sig til at være en katastrofe med tilhørende krav om indgreb, er blevet markant udvidet. De 'naturlige' katastrofer er ikke direkte planlagte eller indført af politiske ledere, selvom regeringernes politik er konkret ansvarlig for at skabe betingelserne for sådanne katastrofer og gøre nogle befolkninger mere sårbare end andre. Katastroferne kommer uventet og agenterne for privatisering og neoliberal omformning må stå klar, når muligheden byder sig.

The Shock Doctrine ender i Irak, som står helt centralt i Kleins argument. På sin vis bygger hele bogen også ovenpå hendes fremragende essay 'Baghdad Year Zero' fra 2004. Klein fortolker den amerikanske invasion af Irak og den følgende besættelse som begrundet i økonomiske interesser, men ikke i en snæver forstand forstået som kontrol over olie eller mid-

lertidige profitter for en lille gruppe af selskaber. I stedet er USA's projekt i Irak den hidtil mest gennemgribende indsats for at bruge chok-doktrinen, reducere samfundet til en ren tavle og etablere en neoliberal økonomi fra bunden. Chokket og frygten for den militære invasion, de forskellige repressive instrumenter knyttet til 'krigen mod terror' og politikkerne omkring 'hjemlandets sikkerhed' finder alle sammen under den neoliberale globalisering. Dette er Kleins kroneksempel på katastrofekapitalismen, der trækker lange linier tilbage til Pinochets Chile og binder den historiske udvikling sammen til sidst.

Chokket virker imod hensigten

USA's fejlslagne projekt i Irak leder også læseren tilbage til Kleins originale ledende metafor, der forbinder økonomisk chok med elektrochok-terapi. De læger, der eksperimenterede med elektrochok, blev gang på gang frustrerede, fordi de aldrig kunne opnå deres drøm om den rene tavle. Patienternes gamle psykiske strukturer, minder og mentale vaner blev ved med at dukke op igen på trods af chok-behandling. På samme måde var den amerikanske administration under ledelse af Paul Bremer i det besatte Irak frustreret over forsøgene på at etablere en neoliberal økonomi fra bunden af. Administrationen privatiserede de statslige industrier, fyrede arbejdere fra en lang række jobs, omskrev den juridiske ramme for erhvervslivet og investerings-selskaberne, men alligevel kunne den ikke skabe den rene tavle. Etablerede sociale strukturer, krav om beskæftigelse og indkomst samt en udbredt frygt for det nye økonomiske styre fortsatte stædigt med at dukke frem. Klein beviser endda i fascinerende grad, hvordan jobtab og økonomisk harme har udgjort en vigtig kilde til opblomstringen af væbnet modstand mod besættelsen. Her er Kleins overskyggende pointe altså at chok-doktrinens metoder ikke bare er barbariske og ondskabsfulde, de virker heller ikke.

Alle profeterne for frie markeds-revolutioner og neoliberale transformationer prædiker, at chok vil skabe et blankt lærred, hvorpå man kan bygge en helt ny økonomisk struktur

fra grunden. Fortidens fejlslagne forsøg bliver forklaret med, at chokket ikke var fuldendt nok, at tavlen ikke var visket tilstrækkelig ren. I virkeligheden kan denne rene tavle aldrig blive opfyldt, og det eneste der står tilbage er et samfund i ruiner.

Kapital og vold flettet sammen

Bogen rejser en række vigtige spørgsmål. Nogle læsere vil måske spørge i hvilket omfang, der findes stater, hvor en total neoliberal omstrukturering har efterfulgt eller ledsaget en katastrofe, sammenlignet med de stater, hvor myndighederne fortsætter med at opbygge neoliberale økonomier ad hemmelige veje eller via en Tredje Vejs konsensuskurs. Andre læsere vil spørge, hvordan man analytisk kan sammenkæde de klimakræfter, der forårsager en orkan eller en tsunami, med den langsigtede, menneskelige planlægning, som drev invasionen af Irak frem? Min interesse kredser dog mest om en teoretisk diskussion af kapitalismens nutidige dominans- og kontrolformer. Her passer Kleins teori godt ind i en lang teoretisk tradition for at forstå den intime forbindelse mellem kapital og vold, og derfor kan det være nyttigt at placere hendes argument indenfor denne tradition, både for at give bogens pointer et mere solidt fundament og for at fremhæve dens originalitet.

Først og fremmest forklarer Klein, hvordan den kapitalistiske udviklings afhængighed af vold både stemmer overens med og i nogen grad udvider det marxistiske begreb om primitiv akkumulation. Opkomsten af de kapitalistiske og de proletariske klasser var ikke en fredelig, halvnaturlig proces, skabt af kapitalisternes sparsommelighed og kløgt eller proletarernes

mangel på samme. Kapitalens fødsel krævede ekstraordinær vold både i erobringen, mordene og udbytningen af udenlandske befolkninger, og internt i ekspropriationen af de fælles jorder, fordrivelsen af bønderne fra godserne og skabelsen af nye love, som effektivt tvang de fattige

ind til byerne for her at skabe det nødvendige udbud af arbejdskraft. Hvor Marx's fortælling kan få en til at tro, at den primitive akkumulations 'ekstra-økonomiske' vold kun var nødvendig for at sætte gang i den kapitalistiske maskine, som dernæst kunne opretholdes af sin egen orden og økonomiske former for vold, så minder Klein os om, at den pri-

mitiv akkumulation aldrig stopper, men fortsætter som et konstant supplement, der understøtter kapitalen.

Rosa Luxemburgs argument om volden, som er indbygget i kapitalakkumulationen, er et andet oplagt referencepunkt. Luxemburg forklarer, at kapitalen kræver konstant udvidelse for at overleve: Nye markeder, flere ressourcer, mere arbejdskraft og større produktioner. Udvidelsen af disse kredsløb, der skal til for at videreføre kapitalen, kan imidlertid ikke alene opnås med økonomiske virkemidler. Ekstra-økonomiske kræfter er nødvendige. Luxemburg fremhæver specielt forholdet mellem datidens Europas imperialism og den udvidede reproduktion af kapital: Hvis du vil gå imod imperialismen, så må du udfordre kapitalismen. Klein viser på samme måde det nødvendige forhold mellem kapital og vold, men hun udvider kategorien af de katastrofer, der kan udfylde denne rolle, til meget andet end de imperialistiske instrumenter, som var Luxemburgs fokus.

Den tredje og måske mest relevante teoretiske reference for Kleins argument er den lange økonomiske tradition for 'kriseteori', som har magtfulde strømninger indenfor både marxistiske og kapitalistiske teoriskoler. Specielt tydelig er inspirationen fra begrebet om 'kreativ destruktion', som blev udviklet af den ikke-marxistiske økonom Joseph Schumpeter. Det er banalt, at økonomiske cyklusser og kriser baner vejen for koncentration og udvikling af kapital; Schumpeter insisterer specifikt på behovet for, at kapitalen uophørligt kan revolutionere sine økonomiske og institutionelle strukturer indefra. Kriser, hvad enten de har rene økonomiske årsager eller ej, understøtter kapitalistisk udvikling ved at skaffe gamle strukturer og økonomiske praksisser af vejen. En sådan destruktion er kun 'kreativ' i betydningen, at den skaber plads til innovation, dannelsen af nye processer og institutioner. Kleins begreb om chok-doktrinen deler mange af disse egenskaber, men hun kigger bagom det økonomiske, for at identificere de potentielle ekstra-økonomiske årsager til katastrofer og for at vise deres dybtgående sociale konsekvenser.

Marx, Luxemburg and Schumpeter – det er et godt selskab og Kleins bog kan med fordel diskuteres op mod dem. De hævder alle ligesom hende, at kapitalistisk udvikling kræver vold som støtte.

Der er dog en fundamental forskel, som hjælper til at rejse et yderligere spørgsmål vedrørende Kleins argument. De andre teoretikere forstår volden som en del af kapitalens logik, hvor Klein isolerer den til en 'fundamentalistisk' udgave eller version af kapitalismen, med den antagelse at andre mulige udgaver er mindre voldelige eller måske endda ikke-voldelige. Er katastrofe-kapitalismen kun en undtagelse, et øjebliks overdrivelse, der har erstattet en dydig kapitalisme med en fordrejet en af slagsen, eller er det faktisk kernen i selve den nutidige kapitalisme? Flere gange i bogen insisterer Klein på det første, men hendes teoretiske argumenter peger kraftigt hen imod det sidste.

Spørgsmålet er afgørende, fordi det har væsentlige konsekvenser for ethvert forsøg på at besvare det andet og større spørgsmål, som rejser sig, når man læser bogen: hvad er vores alternativ til katastrofe-kapitalismen? Forestiller vi os en tilbagevenden til en mere rimelig, reguleret og fredelig form for kapitalisme eller er vi tvunget til at kigge bagom den kapitalistiske model og opfinde en ny social form? Kleins bog kommer ikke med svarene. Alene det, at den rejser spørgsmål, er et vigtigt bidrag til en debat, som må være udgangspunktet for en ny venstrefløj.

Michael Hardt er litteraturprofessor og politisk filosof ved Duke University, og er medforfatter til bøgerne Imperiet (Informations Forlag) og Multitude sammen med Antonio Negri.

Artiklen er tidligere bragt i New Left Review og er oversat af Lasse Wamsler og Lars Gaardsøe.

KOLONISERING FORKLÆDT SOM HANDELSAFTALER

EU's nye handelsaftaler (EPA) kan betyde en defacto rekolonisering af 78 udviklingslande. Derfor er aktivister fra Europa og Afrika gået sammen i en stor international koalition, der skal sikre at EU's handel i stedet bliver til gavn for verdens fattigste

Af Henrik Bang Andersen

Øverst oppe på Vlasfabriekstraat/Rue de la Liniere 11 i Bruxelles i den belgiske organisation 11.11.11's lokaler er aktivister fra ni forskellige lande samlet. De repræsenterer hver især en NGO eller en civilsamlingsorganisation, heriblandt Oxfam International, Economic Justice Network, Both Ends, Christian Aid, IBIS og Mellemfolkeligt Samvirke.

Baggrunden for mødet er forhandlingerne om nye Økonomiske Partnerskabsaftaler (EPA) mellem EU og 78 tidligere kolonilande i henholdsvis Afrika, Vestindien og Stillehavsområdet (AVS gruppen), som EU har indgået et særligt udviklingspolitisk samarbejde med. EPA-forhandlingerne har været undervejs siden september 2002, og de er stadig langt fra et overstået kapitel, på trods af at forhandlingerne oprindeligt havde deadline den 31. december 2007.

Forhandlingernes formål er at komme op med et handelsregime, som dels er kompatibelt med de gældende regler i Verdenshandelsorganisationen (WTO), dels skal sikre AVS landenes udvikling, fattigdomsbekæmpelse og integration i verdensøkonomien.

Forhandlingerne har dog allermest båret præg af det første. Kritikerne har længe peget på, at EPA aftalerne i den form som EU har fremlagt dem, dybest set blot er bilaterale frihandelsaftaler uden et spor af en udviklingsdimension.

Formålet med aktivisternes to-dags møde er derfor at lægge en fælles strategi for at stoppe EPA aftaler i deres nuværende form og arbejde for et reelt alternativ. Alle deltagerne har været aktive i EPA 2007 koalitionen og Stop EPA kampagnen. Begge indsatser dækker over en lang række af NGO'er og CSO'er i både Syd og Nord. De har det til fælles, at de forsøger at påvirke EPA forhandlingerne i en udviklingsorienteret retning og skabe transparens og offentlig debat omkring forhandlingerne.

"Nobody has been knocking on our door"

"Stop EPA kampagnen blev lanceret i 2004 og var en af de allerførste indsatser, der alarmerede om at EPA forhandlingerne var på vej ned af et forkert spor", fortæller Marc Maes, handelspolitisk medarbejder i 11.11.11. Blandt deltagerne er Marc en af dem, som har fulgt forhandlingerne over længst tid. Meget af hans og Stop EPA kampagnens arbejde består i, at lobby'e kommissionen gennem forskellige aktører, der tæller over ministerrådet, generaldirektoratet og parlamentet.

"Lobbyarbejde kræver, at man er en politisk blæksprutte", forklarer han. "Man er nødt til at påvirke alle de strategiske aktører". Det er et hårdt arbejde, for han er ikke den eneste lobbyist i Bruxelles. De andre aktører, som også ønsker EU-kommissionens gunst, er nemlig hele den europæiske industri- og servicesektor. Men der er en grundlæggende forskel mellem ham og dem. Jeg har ved en tidligere lejlighed haft mulighed for at tale med Marc, hvor han beskrev lobby fænomenet på følgende vis: "I generaldirektoratet har man ét svar på spørgsmålet om lobbyisme: 'nobody has been knocking on our door'", underforstået at man ikke udformer sine politikker efter særinteresser. "Formentlig er det sandt, fordi Kommissionens dør står nemlig altid åben for de europæiske virksomheder", forklarer han. Med andre ord, så behøver virksomhederne ikke at komme til Kommissionen, for Kommissionen kommer selv til virksomhederne.

Stop re-koloniseringen af Afrika

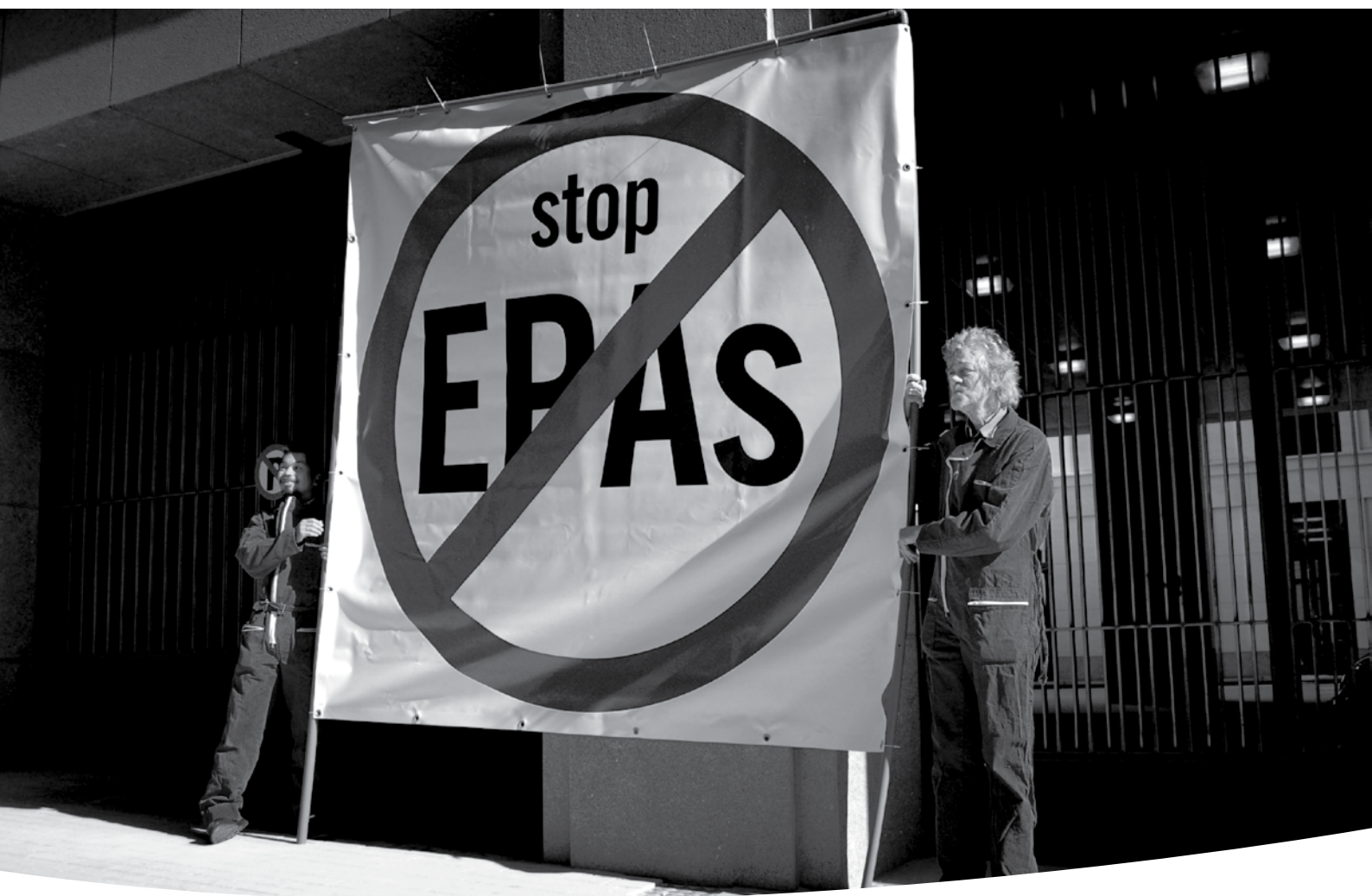
En af mødets repræsentanter fra Syd, er Madalitso Mtine fra Economic Justice Network i Sydafrika, som overvåger forhandlingerne mellem EU og den sydlige afrikanske region (SADC). 'Maddie', som hun foretrækker at kalde sig, vist af hensyn til hendes europæiske kolleger, har arbejdet med EPA forhandlingerne i halv-

andet års tid. Ifølge Maddie handler EPA aftalerne om én ting, nemlig en rekolonisering af Afrika.

Ifølge EU's fortolkning af WTO reglerne skal 80-90 pct. af samhandlen mellem EU og AVS landene liberaliseres under en EPA aftale. Det er en betydelig afvikling af AVS told på europæiske importere. Europæiske varer vil have væsentlig lettere adgang til de afrikanske landes markeder, og de risikerer dermed at udkonkurrere skrøbelige, lokale virksomheder. Dertil kommer tabet af toldindtægter. Mange afrikanske lande har ikke et udbygget skattesystem. For nogle lande, fx Ghana, Gambia og Senegal, udgør toldindtægterne helt op til 10-20 procent af de samlede offentlige budgetter. Det er statsindtægter, landene ellers kunne have brugt til at udbygge fundamentale mangelvarer som sundheds- og skolesystemer, samt fysisk og institutionel infrastruktur. Dette forhold blev der allerede redegjort for, i en af de første rapporter fra EU kommissionen selv (SIA of Trade Negotiations of the EU-ACP Economic Partnership Agreements, 2003).

Men liberaliseringen af varehandel er én ting. En anden ting er forhandlingerne om de andre handelsrelaterede emner. Kravet fra WTO omhandler kun liberaliseringen af toldmurer, men EU har konsekvent presset på under forhandlingerne for, at EPA aftalerne også skal dække services, investeringer, offentlige indkøb og konkurrenceregler.

Liberaliseringen af disse emner kan betyde en alvorlig begrænsning af udviklingslandenes politiske råderum. Det er med en særlig henvisning til disse, at Maddie mener, at en komplet EPA aftale, som EU har fremlagt dem, vil betyde en rekolonisering af Afrika. Maddie forklarer: "En liberalisering vil for eksempel betyde, at udviklingslandene forhindres i at stille krav til udenlandske investorer om benyttelse af lokale underleverandører og samarbejde med lokale investorer.

EU's forslag til nye regler betyder også, at udenlandske investorer skal sikres overfor indgreb fra regeringernes side, hvis først tilladelse til at producere er givet".

Hun forklarer videre: "Statslige kontrakter til at bygge skoler, hospitaler og informationsteknologi udbydes ofte til lokale virksomheder, for at skabe arbejdspladser og styrke lokale virksomheder og den lokale industri. Men de nye emner skal også indbefatte en liberalisering i offentlige indkøb. Alle statslige projekter og indkøb skal altså også udbydes til europæiske virksomheder".

Disse handelsrelaterede emner, er tidligere blevet afvist i WTO regi som modarbejdende for udviklingen i udviklingslandene. Derfor mener Maddie, at det er betænkeligt, at AVS landene nu skal bruge forhandlingsressourcer på at kæmpe en kamp i bilaterale EPA forhandlinger med EU, som de allerede har vundet én gang.

Stop EPA. Et kristent budskab?

Meget af Maddie's arbejde består i at oplyse om og mobilisere lokalbefolkningen omkring EPA forhandlingerne. Hendes store udfordring er imidlertid at mobilisere organisationens partnere, nemlig kirkerne, og få dem til at lobby'e de afrikanske regeringer til at sige nej til EPA aftalerne. Mere præcist så består udfordringen i, at omsætte de meget tekniske EPA forhandlinger til et kristent budskab om retfærdighed. "Retfærdighed er den grundlæggende værdi for de kirkelige partnere" forklarer hun, og uddyber: "Når alt kommer til alt, og når man ser gennem al det politiske og juridiske og alle teknikaliteterne, så er det vel dét EPA handler om, - manglende retfærdighed og medmenneskelighed!"

Det er NGO'ernes skyld

Sharon Shemesh er Oxfam International's kampagnekoordinator og har stået

for meget af koordineringen af den internationale EPA 2007 koalition. I november-december sidste år lykkedes det EU at indgå en komplet EPA aftale, der også dækker de handelsrelaterede emner, med den Vestindiske region (CARIFORUM), samt delaftaler, der kun dækker varehandel, med en række individuelle lande. Jeg spørger hende derfor om hun mener, at NGO'ernes arbejde har været spildte, nu hvor EU har formået at indgå aftaler med i alt 35 AVS lande. Med det samme udbryder hun: "Overhovedet ikke - tværtimod!" Sharon forklarer: "EU havde satset på at have seks komplette regionale EPA aftaler i hus inden den 31. december sidste år. Det er ikke sket. I dag står de kun med én komplet EPA aftale og en masse individuelle kaotiske delaftaler, der kun dækker varehandel, og allervigtigst så har ingen af landene underskrevet aftalerne endnu, de er kun blevet initieret. Intet er afgjort!" Sharon

mener, at EPA 2007 koalitionen og Stop EPA kampagnen er to af årsagerne til dette resultat. Det, at Handelskommissær Peter Mandelson ved flere lejligheder har kritiseret organisationernes arbejde, mener hun er en direkte anerkendelse: "Mandelson har gang på gang udmeldt, at det er NGO'erne, som er skyld i at AVS regeringerne ikke har underskrevet aftalerne, og at EPA forhandlingerne ikke har overholdt den oprindelige deadline".

Fra Accra til Bruxelles

De to kvinder er enige om, at den afgørende faktor i NGO'ernes arbejde, med at påvirke forhandlingsforløbet, er samarbejdet mellem Syd- og Nord-organisationer. Og at dette forhold skal styrkes under det kommende forhandlingsforløb i 2008. "Det er afgørende at vi siger de samme ting, og at vi står sammen under det samme banner, ellers virker vi splittede og useriøse", mener Maddie og uddyber: "For eksempel sender vi to forskellige budskaber, hvis Syd-organisationerne fokuserer på at genforhandle delaftalerne og NGO'erne i Nord kun fokuserer på at tage de handelsrelaterede emner af forhandlingsbordet. Så virker det som om, at vi har accepteret delaftalerne, og dem

har vi altså ikke accepteret i Syd". Sharon supplerer: "Hvis vi, de europæiske organisationer, som er tættere på processerne omkring Kommissionen og EU-medlemslandene, ikke har organisationerne i Syd med os og dermed ikke formidler deres budskaber, så kommer vi let til at stå på sidelinien som de brokkende børn, og dem er der ingen, der gider at lytte til". Maddie afslutter: "Det er helt afgørende, at vi formidler det samme budskab fra Accra til Bruxelles".

Mangel på dansk debat

Hjemme i Danmark taler jeg med en af de aktivister, som i den danske NGO sammenhæng har arbejdet mest med EPA forhandlingerne. Morten Nielsen, informations- og kampagnemedarbejder for Afrika Kontakt (tidl. Sydafrika Kontakt), har været aktivt involveret i Stop EPA kampagnen, siden den blev introduceret på European Social Forum i 2006. Han savner at der i Danmark bliver sat mere fokus på EPA forhandlingerne, og at de i højere grad optræder i den offentlige debat. "EPA aftalerne kommer til at bestemme udviklingen syd for Sahara i mange år frem. Danmark er traditionelt en af udviklingslandenes vigtigste forta-

lere, derfor undrer det mig, at der ikke er mere fokus på forhandlingerne herhjemme". Han anerkender dog, at den danske regering har været tidligt ude i forløbet og arbejdet for, at AVS landenes udvikling skulle sættes øverst på forhandlingernes dagsorden. Han mener imidlertid ikke, at de danske synspunkter er kommet særlig godt til udtryk i de aftaler, EU foreløbig har initieret med de 35 AVS lande. Ligesom Maddie og Sharon, så mener Morten at EPA forhandlingerne langt fra er et overstået kapitel, og at intet er afgjort endnu. Han slutter derfor af med et løfte: "Den danske EPA kampagne vil i 2008 arbejde for, at Danmark fortsat holder en udviklingsorienteret kurs under de kommende forhandlinger og at regeringen i højere grad vil søge at få indflydelse på EPA aftalernes endelige udformning".

Henrik Bang Andersen er aktivist i Afrika Kontakt. Sammen med andre danske organisationer deltager Afrika Kontakt i planlægningen af den internationale aktionsdag mod uretfærdige EPA aftaler, som forventes at blive afholdt den 25. maj 2008. Hvis man ønsker at blive aktiv i den danske EPA kampagne så kontakt, Morten Nielsen, Afrika Kontakt (morten@afrika.dk)

EN FRIHEDSKÆMPE ER DØD

George Habash tegnede om nogen den palæstinensiske befrielseskamp og rangerede i palæstinenserens øjne på linje med 'den anden store', Yassir Arafat. De to førte mange indædte kampe om linjen i den palæstinensiske befrielseskamp, da de repræsenterede forskellige klassers interesser; Arafats Fatah det arabiske borgerskab og George Habash' PFLP de fattige i flygtningelejrene, arbejderne og bønderne. Dem, der - med Habash' ord - har alt at vinde og intet at tabe ved den palæstinensiske revolution. Habash var imod enhver fredsforhandling med den zionistiske besættelsesmagt og satte i protest mod Oslo-aftalen ikke foden på Vestbredden efter 1993.

Af Irene Clausen

Lørdag den 26. januar 2008 ved aftenstide døde George Habash, der gennem en menneskealder var PFLP's generalsekretær, på et hospital i Jordans hovedstad Amman af et hjerteslag. Få minutter senere tikkede nyheden ind på mobiltelefoner hos palæstinensere verden over: Al Hakim er gået bort. Al Hakim var Habash' nom de guerre (krigsnavn) og betyder 'Den kloge'.

"De har dræbt vores folk, de har drevet os væk fra vores hjem, by og land. På vejen fra Lydda til Ramallah har jeg set

børn, unge og gamle ligge og dø. Hvad kan man så gøre andet end at blive revolutionær og kæmpe for den palæstinensiske sag?" (George Habash).

George Habash var 22 år og studerede da højtalervognene fra den zionistiske terrorgruppe Haganah i 1948 kørte ind i hans fødeby Lydda (i dag Lod i Israel), hvor de 10.000 indbyggere kun fik kort varsel til at forlade byen. Sce-

nerne fra fordrivelsen blev aldrig glemt: Mennesker der blev skudt i gaderne, andre der skrækslagne og i hast pakkede deres ting og begav sig af sted. På vandringen mod et liv i flygtningelejre, men i den faste overbevisning af, at de snart ville vende tilbage.

Men de

fik aldrig lov til at vende tilbage. I stedet blev staten Israel oprettet på palæstinensisk jord den 15. maj 1948, af palæstinenserne kaldet Al Naqba (katastrofen). Kravet om flygtninges ret til at vende tilbage - Al Audah - blev en ledetråd for George Habash og for det PFLP han i 1967 var med til at danne.

George Habash' vej til PFLP

George Habash tog til Beirut og begyndte at studere medicin ved Det Amerikanske Universitet hvorfra han i 1951 blev kandidat. Han arbejdede nogle år som børnelæge i flygtningelejrene. Det er i høj grad erfaringerne fra livet i flygtningelejrene, der gav Habash indsigt i palæstinenserens liv og problemer og blev afgørende for hans senere politiske analyser og politikudvikling.

Habash var i 1953 med til at danne ANM (the Arab Nationalist Movement), inspireret af Nassers arabiske nationalisme og andre panarabiske doktriner.

De arabiske landes nederlag til Israel i juni-krigen i 1967 blev en øjenåbner for Habash og andre revolutionære, der indså at man ikke kunne overlade det til de arabiske regimer at befri Palæstina. Samtidig indså de, inspireret af især Alger-krigen, at guerillakampen var eneste effektive metode til bekæmpelse af den zionistiske fjende, hvilket førte til opblomstringen af en række palæstinensiske guerillagrupper. PFLP - Folkefronten til Palæstinas Befrielse - blev dannet ved en sammenlægning af flere palæstinensiske grupper den 11. december 1967 med George Habash som generalsekretær. En post han besad indtil frontens 6. kongres i 2000, hvor han trak sig på grund af helbredsproblemer.

Strategien for PFLP blev lagt i 1969 og er stadigvæk gældende: En demokratisk sekulær stat for alle, uanset nationalitet og religion.

Flykpringer og Sorte September

Kort efter nederlaget i 1967 begyndte planlægningen af de flykpringer, der med ét satte palæstinenserens sag på den internationale dagsorden. I alt gennemførte PFLP fire succesfulde flykpringer og ét mislykket forsøg, i alle tilfælde med løsladelse af gidslerne, og i flere tilfælde med afbrænding af de kaprede imperialist-fly i 'revolutionslufthavnen' i en ørkenby i Jordan.

De fire flykpringer PFLP gennem-

førte, gav Jordans kong Hussein et længe savnet påskud til at slå hårdt til mod de palæstinensiske guerillagrupper, som han frygtede ville overtage magten i landet. En grusom massakre mod palæstinenserne blev gennemført i Jordan i 1970, kaldet Sorte September. Den tvang PFLP og de andre guerillagrupper til at flytte hovedkvarteret til Libanon.

Formålet med flykpringerne havde, udover at skabe international opmærksomhed, været dels at hævne sig på de imperialistiske regimer, der støttede Israel, dels kræve løsladelse af palæstinensiske fanger. Men flykpringerne fremkaldte store og voldsomme debatter internt i PFLP, nogle var for deres fortsættelse, andre mente de skulle stoppes, fordi de 'stred mod den videnskabelig socialismes principper'.

På en kongres i november 1970 besluttede PFLP at stoppe flykpringerne, men dette nægtede George Habash at sige til medierne. Først fra 1972 fortalte han udadtil at PFLP var færdig med flykpringerne.

Afvisningsfronten

I 1974 vedtog PNC (The Palestinian National Council - PLO's øverste organ) en resolution, der efter PFLP's mening åbnede op for en to-statsløsning, og dermed en anerkendelse af staten Israel. Som konsekvens heraf forlod PFLP for en tid PLO's ledende organer og dannede 'afvisningsfronten', sammen med bl.a. DFLP og PFLP-General Command. Først efter Egyptens katastrofale Camp David fredsaftale med Israel i 1978 normaliseredes forholdet mellem PFLP og PLO igen.

I 1982 blev PLO fordrevet fra Libanon og flyttede sit hovedkvarter til Tunis, mens PFLP slog lejr i Syriens hovedstad Damaskus.

I 1990 fik Habash et hjerteanfald og blev nødt til at sætte det politiske tempo ned. Efter at have boet en årrække i Damaskus flyttede Habash i 1992 til Amman hvor han levede de sidste år af sit liv.

Svær balancegang efter Oslo-aftalen

Efter Oslo-aftalen i 1993 brød Habash og PFLP totalt med Arafat og PLO, og anklagede dem for at sælge ud af den palæstinensiske revolution. PFLP mente at Oslo-aftalen kun gavnede fjenden og var med til at svække den palæstinensiske modstand. De dannede en slags anti-
Oslo kooordinering med udgangspunkt

i Damaskus, der omfattede de grupper, der havde været aktive under den første Intifada, herunder også grupper som ikke var med i PLO, eksempelvis Hamas.

George Habash nægtede til det sidste at sætte sin fod på Vestbredden i protest mod Oslo-aftalens såkaldte selvstyre. PFLP boykottede valget i 1994 til selvsty-reparlamentet.

Når PFLP deltog i parlamentsvalget i januar 2006, hang det sammen med en vurdering af, at det var vigtigt at være til stede, der hvor kampen mest aktivt foregik, nemlig på Vestbredden og i Gaza (et skridt som fronten er i gang med at evaluere). Samtidig sagde PFLP nej til tilbudet om at deltage med ministre i Hamas-Fatah regeringen.

En gennemgang af PFLP's engelsksprogede blad Democratic Palestine gennem den seneste snes år viser, via bladets utallige interview med Habash, en PFLP-leder med en usædvanlig kampvilje og analytisk klarhed, der baserer sig på den videnskabelige socialisme. Gang på gang slår Habash fast, at de virkelige fjender er imperialismen, zionismen og den arabiske reaktion. Og at den palæstinensiske befrielseskamp er en del af den arabiske og internationale befrielseskamp.

På trods af en klar svækkelse af PFLP i takt med venstrefløjens generelle svækkelse efter Sovjets sammenbrud, nyliberalismens sejrige gang på jorden, islamisternes fremgang på bekostning af socialisterne, 11. september og USA's og EU's terrorstempling, så står PFLP stadig stærkt hos palæstinenserne, især på gaderne og i flygtningelejrene. Det samme gjorde George Habash.

Alle palæstinensere verden over kender ham, og alle dem jeg har spurgt her i Danmark svarer, uanset politisk tilhørsforhold, at "Habash, han var god og stod fast". George Habash levede og døde som palæstinensisk frihedskæmper. 🌍

Irene Clausen er aktiv i Internationalt Forums Mellemøstgruppe

Kilder:

Green March - Black September, The story of the Palestinian Arabs, John K. Colley, Frank Cass, London, 1973
Democratic Palestine (1982 - 2007)
www.pflp.ps

REPLIK:

MORALSK IMPERIALISME OG STAN GOFFS MANGLENDE LOGIK

I sidste nummer af GAIA analyserer og sammenligner Stan Goff i sin artikel ”Moralsk imperialisme og krigens barske logik” de to væbnede oprørsbevægelser FARC i Colombia og EZLN i Chiapas, Mexico. Men han misforstår zapatisternes projekt.

Af Mexico-gruppen

I Mexico-gruppen mener vi, at moralsk imperialisme, i forhold til den vestlige venstrefløjs syn på væbnet kamp, er en vigtig og relevant diskussion. Men samtidig er vi også meget uenige i Stan Goffs analyse af EZLN. Derfor vil vi sammen med America-gruppen invitere til en fredagscafé, hvor vi med udgangspunkt i artiklen vil diskutere emnet. Som kommentar til artiklen og oplæg til fredagscafeen vil vi her kort forklare vores kritik.

Goffs manglende indsigt

Gennem hele artiklen skinner Stan Goffs manglende indsigt i mexicanske samfundsforhold og den zapatistiske bevægelse igennem. På baggrund af EZLNs manglende militære respons, på en af de voldsomste massakrer man har oplevet i Chiapas; massakren i landsbyen Acteal i 1997, drager Stan Goff den konklusion at EZLN mangler militært initiativ. Men Acteal er ikke nogen zapatistisk landsby. Indbyggerne er del af den befrielsesteologiske bevægelse Las Abejas. De støtter aktivt op om zapatisternes politiske krav, men er en pacifistisk bevægelse, der har

frabedt sig at være under EZLN militære beskyttelse. Hvis EZLN havde valgt at reagere på massakren i Acteal, havde man handlet mod indbyggernes vilje.

Stan Goff konkluderer desuden, at zapatisterne er effektivt neutraliseret, fordi militæret har fortrængt dem til Lacandonjunglen. Det zapatistiske oprør er udsprunget af Lacandonjunglen, som i høj grad er konfliktens centrum. Udenlandske firmaer er særligt interesserede i Lacandonjunglen - og ikke i højlandet, hvor Acteal ligger. Lacandonjunglen er et af de mest biodiverse områder i verden, det er særligt her regeringen forsøger at fjerne zapatistiske landsbyer. Nok er de pressede og udsat for massiv undertrykkelse, men EZLN kontrollerer stadig en del af Lacandonjunglen.

Fejlagtig politisk analyse

Stan Goff forholder sig på intet tidspunkt i artiklen til, at EZLN er den militære del af den zapatistiske bevægelse, der også rummer civile landsbyer. Det er forkert at analysere EZLNs militære strategi ud fra et succeskriterium om at overtage stats-

magten i landet. Formålet med den zapatistiske hær er at forsvare de autonome zapatistiske områder. EZLN har til formål at give rum for politiske forandring. I den zapatistiske forståelse er overtagelse af statsmagten ikke vejen til politisk forandring.

Ser man på zapatisternes resultater ift. oprettelse af sundhedssystemer, uddannelsessystemer, og kooperativer i de autonome områder i Chiapas, ift. at være katalysator for sociale protester og oprør i andre dele af Mexico, ift. generel organisering af bønder i Chiapas, ift. dialog med venstrefløjsbevægelser i andre dele af landet og internationalt, må konklusionen være en anden end Stan Goffs.

Det er korrekt, at EZLN langt fra er stærk nok til at kunne overvinde den mexicanske hær. Den zapatistiske bevægelse ønsker ikke at overtage statsmagten, og de tror ikke på forandringer igennem det etablerede politiske system i Mexico. De deltager ikke i det parlamentariske spil, de forhandler ikke med regeringen, ligesom de nægter at modtage statslig støtte. Forklaringen skal findes i Mexi-

cos historie, som Stan Goff lader til helt at ignorere. Mexicos tre store partier har på hver sin måde bevist hvordan politisk forandring ad parlamentarisk vej udebliver i Mexico. I 71 år sad PRI, det institutionaliserede revolutionsparti ved magten og bragte alt andet end revolution med sig. Da det højreorienterede PAN overtog præsidentposten i 2001 spåede mange politisk forandring og forbedring for menneskerettigheder i Mexico. Men siden er uligheden i Mexico blevet større og overtrædelser af menneskerettighederne flere. Centrum-venstre partiet PRD har ligeledes vist sin manglende vilje og evne til at skabe politisk forandring og f.eks. stemt imod flere rettigheder til landets indianske befolkning.

Goff skyder forbi målet

For at illustrere udviklingen af zapatismen vil vi genfortælle en anekdote fra den sydmexicanske jungle: Da Marcos i slutningen af 1970'erne som marxistisk-leninist flygtede fra Mexico City, var det for at starte revolutionen mod den mexicanske regering i Chiapas. I de indianske

landsbyer, hvor han kom frem forklarede man ham, at modstandskampen allerede var en realitet: Den indianske befolkning havde levet i modstand mod statens racistiske undertrykkelse de sidste 500 år, og deres modstandskamps ideologi skulle udvikles på deres præmisser og med de erfaringer de selv havde. En af deres erfaringer var, som ovenfor nævnt, at de ingen tiltro havde til nogen af de politiske partier.

Denne modstandskamp adskiller sig på afgørende punkter fra en marxistisk-leninistisk forståelse af modstand. Derfor er det helt bagvendt, at Stan Goff fremhæver EZLN som eksempel på moralsk imperialisme. EZLN og den zapatistiske bevægelses modstandskamp er ikke udviklet i forsøg på at efterleve vestlige venstreorienteredes forståelse af "den gode guerilla", men ud fra en lokal analyse og forståelse af modstandskamp og muligheder for politisk forandring.

Vi er enige med Stan Goff i, at det er for nemt at dele oprørsbevægelser op i "de gode guerillaer" og "de onde guerillaer" ud fra i hvor høj grad, de bruger

våben til at opnå deres mål, og hvor let forståelig deres retorik er i en vestlig sammenhæng. På samme måde mener vi, at det er for nemt at dele oprørsbevægelser op i tabere og vindere, ud fra om de går efter den militære sejr og overtagelse af statsmagten. Når vi diskuterer oprørsbevægelser i lande, hvor befolkningen er nødt til at gribe til våben for at forsvare deres ret, skal det ske i forsøg på at forstå, hellere end med bedreviden og kynisme. I Stan Goffs iver efter at konkludere EZLNs fiasko forbigår han en lang række vigtige forhold i Mexico og underkender zapatisternes politiske projekt.

Tilbage er kun at spørge: Hvem er moralsk imperialist?

Mexico-gruppen holder fredagscafé sammen med América-gruppen i Internationalt Forums solidaritetsbutik, den 11. april kl. 17, hvor debatten vil fortsætte.

DEN STORE BEFRIER GANDHI?

Mahatma Gandhis ikke-voldsfilosofi har givet ham gurustatus over hele verden, og den nævnes ofte som forklaringen på Indiens befrielse fra det britiske kolonistyre. Men ifølge Farooq Sulehria fra Pakistan var Gandhi en realpolitisk hykler og det var snarere væbnet kamp, der førte til løsrivelsen.

Som nyankommet til Sverige og den vestlige sfære i bredere forstand forbavses jeg ofte over den brede heltestatus, som Mahatma Gandhi har opnået. I Pakistan og Indien, hvor Gandhi primært var aktiv, hersker nemlig et helt andet billede af denne statsmand, især på venstrefløjen.

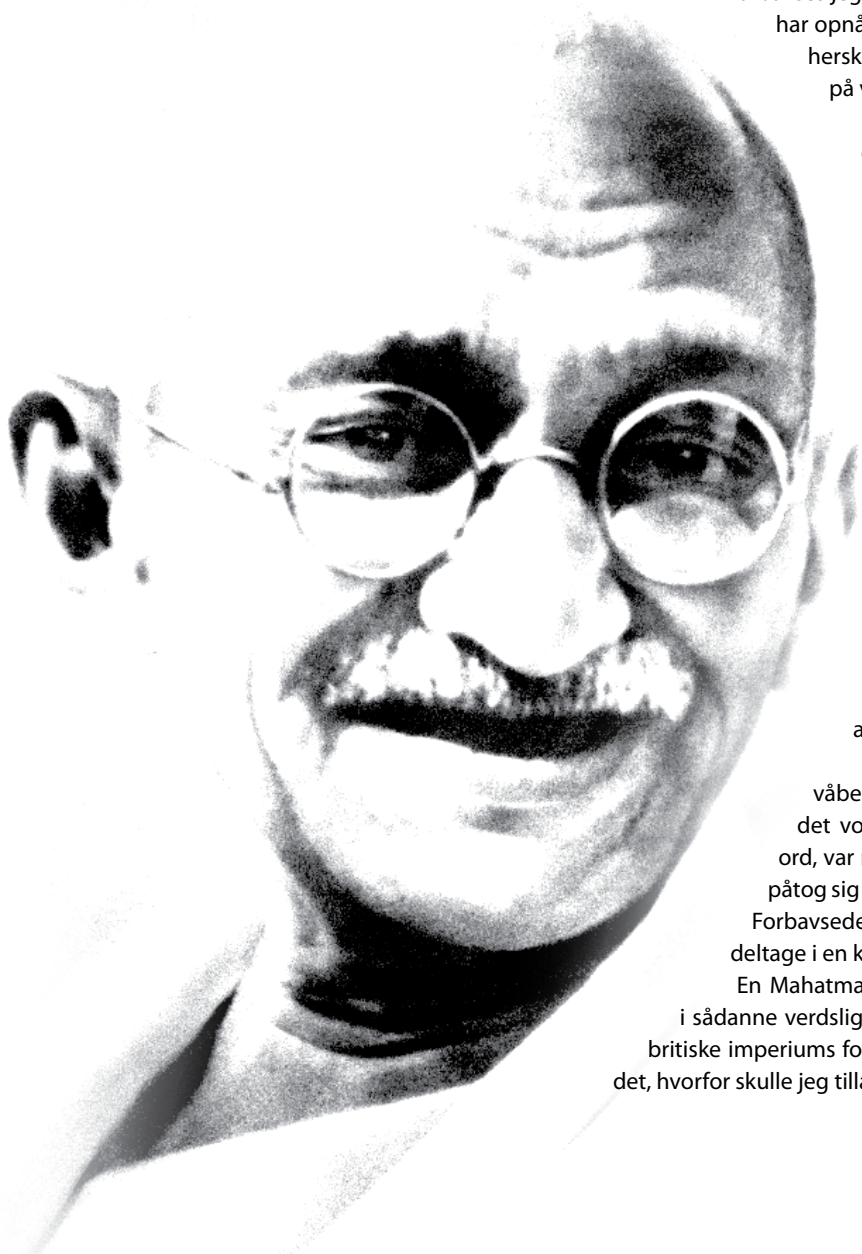
For mig at se var det et udtryk for både hykleri og ironi da FN for nylig udnævnte Mahatma Gandhis fødselsdag den 2. oktober til International Ikke-Voldsdag for at hylde hans minde. Det er hyklerisk i den forstand at FN har godkendt krigshandlinger i Afghanistan, og ironisk eftersom Gandhi er et af de fremmeste eksempler på en personificering af dette hykleri.

En krigerisk helgen

Gandhi er højt værdsat over hele verden og æret med tilnavnet Mahatma (store helgen), et navn han fik af forfatteren og filosofen Rabindranath Tagore. Af den simple grund ville mange af dem, der betragter Gandhi som en helgen, sikkert ryste på hovedet i mistro, hvis de hørte ham sige følgende: "Intet partnerskab kan eksistere mellem de modige og de svage. Vi betragtes som svage mennesker. Hvis vi vil frigøre os fra den vanære, må vi lære at anvende våben".

Han fortsætter: "... vi må have mulighed for at bære våben og bruge dem... Hvis vi skal lære at bruge våben... er det vores pligt at indskrive os i hæren". Disse helgenagtige ord, var rettet imod indere under første verdenskrig, da Gandhi påtog sig opgaven at hverve indere til det britiske imperiums hær. Forbavsede indere protesterede: hvordan kan en ikke-voldsfortaler deltage i en krig?

En Mahatma er ikke noget værd hvis han ikke kan bringe klarhed i sådanne verdslige spørgsmål. Således svarede han: "Jeg accepterer det britiske imperiums fordele og beskyttelse. Jeg har ikke forsøgt at ødelægge det, hvorfor skulle jeg tillade at det blev ødelagt?"

Blandt de verdslige fordele, som den overjordiske Mahatma høstede, var to krigsmedaljer og en majorgrad som tak for sit bidrag til de hvide hæres nedkæmpning af zulu-oprøret og sejren i Boerkrigen i Sydafrika. Af sådanne grunde var "Gandhi den bedste politimand briterne havde i Indien", som parlamentsmedlemmet Ellen Wilkinson deklarerede efter sit officielle besøg i Indien i 1932.

Den ikke-voldsprædikende Mahatma lånte ikke bare sin støtte til imperialistiske krige. Selvom han ikke levede længe nok til at opleve, hvordan Indien blev en atommagt og besatte Østpakistan, havde Indien raget uklar med Pakistan allerede inden hans død. I stedet for at modsætte sig Pakistans krav på Kashmir med ikke-vold, velsignede Gandhi premierminister Nehrus beslutning om at sende indiske tropper til Srinagar i Kashmir.

Ikke-voldsfilosofiens råd om at "forkaste ethvert spor af vold fra dit hjerte" gjaldt kun, når formålet var at "give absolut beskyttelse til enhver engelsk mand, kvinde eller barn". Modsigelsesfyldt? Ja, men den britiske vicekonge af Indien, Lord Irwin, forklarer modsigelsen: "Han er en underlig lille djævel, der altid forsøger at opnå fordele". Derfor kunne Gandhi den ene dag kalde sig 'en anarkist, men en anden slags', for næste dag at besøge Italien på Mussolinis indbydelse, hvor denne 'anden slags anarkist' deltog i fascistiske demonstrationer.

Venskab mellem rig og fattig

På samme måde kunne Gandhi kalde sig for hindu, muslim, kristen, buddhist, jøde, hvad som helst... Dog med en enkelt undtagelse. Han kaldte sig aldrig for en gudløs bolsjevik. Tværtimod hævdede han, at "hvis noget kan forhindre denne katastrofe (bolsjevismen) i at ramme vores land, er det satyagraha (ikke-vold)".

Gandhi kunne tale de kasteløses, de urørliges, sag og bryde tabuet ved at besøge deres slumområder eller tage bad i deres brønde. Men han kunne aldrig spise af de urørliges hænder, for når alt kom til alt, var han Sanatni (fundamentalistisk hindu) og vedkendte sig sin tro på kastesystemet (Varnasharam Dharm).

Gandhis hjerte bankede også for kvinderne. Han opfordrede kvinder til at uddanne sig og bo i hans Ashram (skole). Men piger skulle passe på ikke at tiltrække drenge, for ellers sørgede Gandhi for at deres hår blev barberet af hovedet.

For proletariatet og bønderne lød det hellige råd: "Arbejde og kapital behøver ikke at stå i modsætning til hinanden." For trods alt ser tingene ud sådan, at "selv i den mest perfekte verden vil vi ikke kunne undgå uretfærdighed, men vi kan og må

undgå kamp og bitterhed. Der er utallige eksempler på hvordan rig og fattige lever i perfekt venskab. Men vi må mangedoble disse eksempler".

Men levede han ikke sit liv som fattig? Jo. Men som der blev sladret om i disse gode gamle dage "koster det en del penge at lade Gandhi leve i fattigdom". Og "en hel del penge" kom fra familierne Birla og Tata, som er to af de rigeste og indflydelsesrigeste familier i Indien. Disse penge dækkede ikke bare omkostningerne for Gandhis liv, men garanterede også at radikale som Subhash Chandra Bose blev underkuet. Den venstreorienterede Bose blev to gange valgt som formand for Kongrespartiet som modstander af Gandhis fraktion. Men penge fra Birla og Tata hjalp Gandhi med at organisere et kup.

Væbnet kamp befrier Indien

Bose afgik fra formandsposten, flygtede fra Indien og opbyggede befrielseshæren INA. Tusindvis af indiske soldater fra den britiske hær og andre indiske unge, gik med i INA. Boses popularitet oversteg Gandhis under anden verdenskrig, hvilket valget af ham til partiformand understregede. Boses legendariske status som befalingsmand i INA var ikke den første udfordring, Gandhi mødte i sin egenskab af at være Indiens selvskevne leder. I starten af 1930'erne blev Gandhi og Kongrespartiet udfordret af den 23-årige Bhagat Singh, der overgik Gandhi og hans Kongresparti ved at angribe de britiske kolonialister sammen med Hindustan Socialist Republican Army. Efter at

være blevet hængt, blev Bhagat Singh for det indiske subkontinent, hvad Ché Guevara er for Latinamerika. Hans popularitet under den kortlivede kamp endte med at være langt større end Gandhis. I virkeligheden var det den revolutionære væbnede kamp, inspireret af Bhagat Singh og derefter INA, der befriede Indien. Lærebogsklichéen om at Gandhis ikke-vold tvang de britiske koloniherrer til at forlade Indien, er ikke bare en trivialisering af Indien – og Pakistans – revolutionære arv, men også en uvidende historisk forenkling.

Farooq Sulehria er pakistanskfødt freelanceskribent fra Sverige. Artiklen under navnet "Den falske profeten" blev bragt i den svenske avis Arbetaren i januar 2008. Artiklen er bygget på følgende bøger, som alle citater ligeledes stammer fra:

'The Life of Mahatma Gandhi' af Louis Fischer.

'India's Struggle for Independence' af Subhash Chandra Bose.

'Dancing with Wolves' af Ahmed Bashir.

'Jinnah of Pakistan' af Stanely Wolpert.

EN SMAG AF OLIVEN OG FRIHED

Olivenolie er blevet en livsvigtig indtægtskilde for mange palæstinensere, efter at andre forsørgelsesmuligheder er forsvundet. Ifølge en undersøgelse foretaget af bondeorganisationen Palestinian Farmers Union er omkring 350.000 palæstinensere - eller 70.000 familier - afhængige af indtægter fra salg og produktion af olivenolie.

Af Per Erixon

Under en rejse i Palæstina i november 2007 mødte jeg Abu Jamil og Issa Shetleh, der begge arbejder i Palestinian Farmers Union (PFU), for at diskutere olivenolie, bøndernes situation og PFU's rolle. PFU har nu i en årrække drevet et olivenolieprogram, der hjælper og støtter palæstinensiske bønder med forbedringer af produktionsmetoder, markedsføring og salg af olivenolie; Et program, der har givet gode resultater og udviklet sig i en positiv retning. PFU arbejder også med andre områder af jordbrug i regionen, et arbejde som kan være livsvigtigt, både for bønderne, men også for den øvrige del af den palæstinensiske befolkning.

På et lille kontor i Tulkarem på den nordlige del af Vestbredden sidder Abu Jamil. Han er ansat regionalt i PFU, og har selv deltaget på seminarier om olivenolie i både Tyskland og Frankrig. Han fortæller at organisationen blev startet i 1993 med hjælp fra den ikke-statslige organisation Palestinian Agricultural Relief Committee (PARC).

"Vi er en selvstændig organisation, og vi skelner ikke mellem hvor bønderne har deres sympatier, de kan stemme på Hamas eller Fatah. Vi tager flere aspekter ind i arbejdet nu end tidligere. Hvorfor? Vi lever i en globaliseret tid og vi må hjælpe bønderne med at udvikle forædlingsmetoderne og markedsføringen. Størstedelen af befolkningen i Palæstina er bønder og de er helt afhængige af deres produkter. Derudover repræsenterer olivenolien Palæstina både traditionelt og historisk".

PFU begyndte arbejdet med olivenolie og mulighederne for alternativ eksport for fem år siden, da eksporten af olivenolie til Golfstaterne og Jordan blev forbudt. Palæstinenserne vendte sig i stedet mod EU, USA og fairtrade- og solidaritetsorganisationer. Det førte til eksperthjælp fra franske olivenolieeksperter, kvalitetspriser på messer i blandt andet Italien, og det inspirerede kooperativbevægelsen i Palæstina. Ligeledes er kvindernes rolle og bevidstheden om miljørigtig produktion blevet styrket. Den palæstinensiske olivenolie har vundet terræn i Europa

og for tre år siden nåede den til Sverige med hjælp fra svenske syndikalister.

PFU arbejder ikke kun med olivenolie. I samarbejde med en række advokater, sørger organisationen for, at de skatter som bønderne betaler, når de køber varer, der er nødvendige i arbejdet, kommer tilbage og deles ud til bønderne. Abu Jamil forklarer:

"Hvad angår skatten så er det sådan, at vi nu køber de fleste ting vi behøver fra Israel, men inden længe skal bønderne ikke betale den skat. Det er altså sådan at de palæstinensiske myndigheder tager skatten tilbage og PFU søger for at den går tilbage til de bønder som er medlemmer af PFU og som kan vise kvitteringer på det de har betalt".

PFU arbejder også med forsikringer. De bønder, der vælger at organisere sig i PFU, får mulighed for at få en forsikring, som omfatter hele familien. PFU forsøger også at hjælpe de små bønder, der ikke organiserer sig i PFU, men de får ikke forsikringer og hjælp med at få skatten tilbage. "Men et medlemskab koster 10 shekel (ca. 15 DKK) per år, så vi taler ikke om store summer" forklarer Abu Jamil.

PFU arbejder også med landbrug med dyrehold, og hjælper med at markedsføre og udvikle mælkeproduktionen og produkterne. Organisationen råder over lokaler til at opbevare mælk og laboratorier til at teste den. Desuden arbejder de med et markedsføringsinitiativ. Derudover forsøger PFU at arbejde med byttehandel med produkter fra forskellige områder på Vestbredden. Abu Jamil fortæller:

"Vi kan eksempelvis bytte mælk med frugt fra Hebron. Vi hjælper også bønderne med foder til deres dyr. Vi køber store mængder foder fra et firma og hjælper så bønderne med kreditter i op til seks må-

ne-

der. Det

kan jo ske at de venter på at få penge fra eksempelvis tomater de sælger og derfor ikke har kontanter til at betale for dyrenes foder.

En anden ting er at vi har startet en lille sparekasse for bønderne. Bønderne kan ofte ikke optage lån fra normale banker, så derfor sørger vi for at de kan låne hos os. De kan eksempelvis låne tusind dollars og så betale pengene tilbage til os over en toårsperiode. Vi har et rigtigt godt samarbejde med jordbrugsministeriet. Vi støtter blandt andet et projekt der skal resultere i 140 regnvandssamlere for at forbedre vandsituationen. Et af vores største vandreservoarer her i Tulkarem ligger ved muren og kontrolleres af israelerne. Hvis du kommer i nærheden af det risikerer du at blive skudt".

Situationen for de palæstinensiske bønder er vanskelig, fortæller Abu Jamil. "Jordbruget er en stor sektor i Palæstina. Næsten 60 procent af palæstinenserne er bønder. Og naturligvis bliver bønderne ramt af en masse ting: besættelsen, den israelske kontrol af vandet, vejspærringerne, problemer med import og transport af varer mellem forskellige dele af Vestbredden og til Gaza. Vi forsøgte eksempelvis at eksportere 500 dyr til Gaza og det tog os to måneders forhandlinger før det lykkedes! Dyrene blev klassificerede som en sikkerhedsrisiko. Ofte forhindres transporter. En eneste israelsk soldat kan klassificere noget som en sik-

kerhedsrisiko. Og så er der muren. Den har afskåret 16.000 dunums (1 dunum er 1000 kvadratmeter) og 3000 dunums er blevet ødelagt af tanks i forbindelse med bygningen af muren. De palæstinensiske bønder var de første som sloges imod muren! Apartheidmuren har været til kæmpe skade i dette område. Tulkarem er en af de mest kendte jordbrugsområder på Vestbredden og muren har ødelagt en masse træer og en masse marker ligger nu på den anden side af muren".

Abu Jamil fortæller hvordan 25.000 oliventræer er blevet ødelagt alene i Tulkarem siden muren blev påbegyndt i 2002, ofte revet op med rødderne. Tulkarem har en stor grønsagsproduktion i 4000 drivhuse, men hundredvis af drivhusene i området er blevet ødelagt af de israelske soldater og bosættere.

"Vores største projekt lige nu er et samarbejde med den italienske regering omkring olien. Og så har vi et projekt med udplantning af oliventræer som hele tiden kører", siger Abu Jamil og fortsætter: "Eksporten af olivenolie er meget, meget vigtig. Forrige år, som var et godt år, blev der produceret 35 tusind ton olivenolie og de lokale behov er måske til 10 ton. Der var altså mindst 25 tusind ton i overskud. Vi vælger de fattigste familier til eksporten, da de har det største behov for indkomster og siden går vi opad. Vi har en hel statistik over, hvem der er dårligst stillet. Bønderne kommer tit her til kontoret og fortæller hvordan de har det.

Det er et problem ved olivenolie at bønderne må vente flere måneder på deres betaling. Derfor er der dele af olien, som eksporteres til alternative handelsorganisationer, der betales på forskud af kunderne. Vi har jo også omkostninger til filtrering, påfyldning og til etiketter og transport".

Da jeg nogle dage senere traf Issa Shetleh på PFU's centrale kontor i Ramallah fortalte han, at hele den palæstinensiske olivenolieeksport - med PARC, PFU, diverse fairtradeorganisationer og de kommercielle interessenter som aktører - kan nå en eksport på omkring 5000 ton som det er lige nu. Det betyder at der er tvunget til at sælge til Israel, som ofte køber olien op til en relativt lav pris, giver den nye etiketter og eksporterer den. Den alternative eksport handler altså både om at få en bedre pris og at slippe for at eksportere til besættelsesmagten Israel. Flere og flere bønder omstiller produktionen til økologi og PFU har hyret et egyptisk certificeringsorgan for at få fairtrade-mærket olien.

"Vores olivenolieprogram er avanceret", siger Issa Shetleh. "Vi har blandt andet flere måneder i træk fået hjælp af en fransk olivenolieekspert, som lige nu lærer os at teste smagen af olien. Gennem økologiske produktionsmetoder forsøger vi at stabilisere produktionen så den ikke går så meget op og ned fra år til år. Ideen er at forbedre produktionsmetoderne og tage bedre hånd om træerne og mar-

kerne, så vi slipper for dårlige år og kan forsyne markedet kontinuerligt. Samtidig går vi mere og mere over til at lagre olien i ståltanke i stedet for de plasttanke vi tidligere har haft. De er meget dyrere men olien kan lagres i 2 år uden at tabe kvalitet til forskel for et halvt år før".

Det sidste spørgsmål jeg stiller Issa Shetleh er, hvordan kvindernes rolle ser ud i organisationen og i de kooperativer PFU samarbejder med. "For det første arbejder vi kun med kooperativer og ikke med enkelte bønder. Og kvinderne deltager i høj grad. I 2005 var 10 af 45 kooperativer, som vi samarbejder med, kvindekooperativer og i de andre kooperativer er der mange kvindelige medlemmer. I 2005 var 17 procent af medlemmerne kvinder og vi forsøger at øge antallet. Vi arbejder på at udvikle et specielt kvindeprogram gennem tre af kooperativerne. Vi skal prøve at lade kvinderne lave oliven- og tomatpasta. Vi tænkte at forsøge at gøre det dels gennem kvindekooperativet og dels gennem kvinder i andre kooperativer. Derudover har vi syv kvinder ansat her på hovedkontoret, hvilket er over halvdelen af de ansatte her.

Artiklen er oversat af Anne Rehder og redigeret af Tobias Frost.

Per Erixon er aktiv i den svenske organisation Jord og Frihet, som importerer den palæstinensiske olivenolie. Olien kan købes i Internationalt Forums solidaritetsbutik.

Vil du med til Guatemala?

Mellemamerika Komitéen sender i september 2008 den 15. studie- og arbejdsbrigade til Guatemala. Brigaden varer 3 måneder, og indebærer blandt andet sprogskoleophold og arbejde med bønder i en guatemalansk landsby.

Vi starter med et 3 ugers højskoleophold i Danmark, hvor du vil lære om Guatemalas historie, kultur og politiske situation og blive undervist i blandt andet journalistisk formidling og teater. Herefter tager brigaden til Guatemala, hvor du i alt vil modtage tre ugers eneundervisning i spansk. Derudover skal brigaden bo fem uger på landet hos en guatemalansk bondefamilie, hvor I skal arbejde sammen med bønderne. Brigaden besøger en række interessante politiske og kulturelle organisationer og får kendskab til de vilkår, de arbejder under. Opholdet slutter med en fordybelsesperiode på 3 uger, hvor du har mulighed for at beskæftige dig med lige præcis det, du interesserer dig for. Det kan for eksempel være at du vil arbejde for en fagforening, et nyhedsbureau – eller følge et politisk partis arbejde.

Brigaden består af ca. 12 personer, som rejser sammen med en koordinator, der har et indgående kendskab til Mellemamerika. Prisen for brigaden er 25.000 kr, som inkluderer alt undtagen transport i Danmark, vaccinationer og lommepenge under opholdet. Er du interesseret, så skriv lidt om dig selv, helst inden d. 28. april, til Mellemamerika Komitéen, Griffenfeldsgade 41, 2200 Kbh N (mærk kuverten "Guatemalabrigaden"), eller pr mail til: makguatebrigade@yahooogroups.com. Der vil være forberedelsesweek-end i slutningen af maj. Du kan læse mere på www.mellemamerika.dk.

Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte tidligere koordinator Nadja (29929536), eller tidligere brigadist Annemarie (61788696). Der vil blive afholdt informationsmøder i Århus (U-huset, Klosterport 4A, 8000 Århus C) og København (Griffenfeldsgade 41, 2200 Kbh. N) d. 7/4 kl 19.00.

www.mellemamerika.dk

solidaritet

over grænser mellem oprør

Internationalt Forum er en solidaritetsorganisation, der støtter de folkelige kræfter, som kæmper mod undertrykkelse og udbytning over alt i verden. Det kan være jordløse bønder i Brasilien, oprørere i Colombias bjerge, politiske aktivister i Kurdistan, indianske kvinder i Chiapas eller asylansøgere i Europa.

Som verden ser ud i dag, bliver ressourcerne stadig mere ulige fordelt. Mens rigdommen koncentrerer sig på færre og færre hænder, lever milliarder af mennesker i fattigdom og elendighed. Polariseringen og undertrykkelsen vokser ikke kun i den såkaldte tredje verden, men også i Europa og USA.

Samtidig opnår de transnationale selskaber større og større politisk og økonomisk indflydelse. Den globale dagsorden sættes på udemokratisk vis især i USA, EU og Japan og i deres loger: FN's sikkerhedsråd, G8, Verdensbanken, IMF, NATO og WTO. Derfor er Internationalt Forum en anti-imperialistisk organisation, der forsøger at bidrage til kampen imod den kapitalistiske verdensorden og for en gensidig solidaritet mellem folk verden over.

**Læs mere
bliv medlem
eller abonnér på GAIA
www.internationaltforum.dk**

Afsender:
Internationalt Forum
Griffenfeldsgade 41
2200 København N

PP DANMARK

Returneres ved varig adresseændring

